Machine Translated by Google

Tijdelijke schorsing van Mark Rutte als De secretaris-generaal van de NAVO eiste in Belgische rechtbank

Geplaatst op 25 april 2025 door Djamila le Pair

Wat voorpaginanieuws had moeten zijn, is in bijna volledige stilte van de mainstream media gehuld: de civiele procedure van één man tegen zowel de voormalige Nederlandse premier Mark Rutte als zijn nieuwe werkgever, de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) in Brussel. Aangezien Ruttes benoeming tot nieuwe secretaris-generaal van de NAVO de aanzet gaf tot een oorlog met Rusland door de Europese Unie – en de versnelde uitputting van pensioenfondsen en andere activa van burgers om Rusland te subsidiëren – zou de uitkomst van deze rechtszaak de wereldpolitiek kunnen beïnvloeden. Het is daarom hoog tijd voor een overzicht van de procedures tot nu toe.

Op 11 september 2024 verzocht de Nederlandse juridisch en financieel expert Karim Aachboun, vertegenwoordigd door het Belgische advocatenkantoor ADVOCOM, de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg in Brussel om uitstel van de benoeming van Rutte als nieuwe secretaris-generaal van de NAVO. Rutte was nog niet aangetreden als nieuwe leider van de NAVO en appellant hoopte te voorkomen dat de Nederlander zich onder de vlag van de NAVO op immuniteit kon beroepen.

Machine Translated by Google

Karim Aachboun met zijn advocaat, Brecht Schildermans, bij de Hoge Raad in Brussel.

Aachboun vervolgt Rutte en de Nederlandse Staat in twee afzonderlijke procedures in Nederland. Deze procedures kunnen tevergeefs zijn als Rutte zich op immuniteit kan beroepen voordat de twee Nederlandse zaken zijn afgerond, vreest hij.

Om de zorgen van de appellant te bevestigen, deed de NAVO (vertegenwoordigd door het Belgische advocatenkantoor Xirius) een beroep op haar immuniteit en liet zij de rechtbank weten dat zij daarom geen partij zou zijn in dit proces.

Schijnbaar in zijn plaats verzocht de Belgische Staat (eveneens vertegenwoordigd door Xirius) om aan het verweer te worden toegevoegd, stellende dat België, als gastland van de NAVO, verantwoordelijk is voor het bieden van optimale werkomstandigheden aan organisaties zoals de NAVO. Aachboun protesteerde, stellende dat de deelname van de Belgische Staat de onpartijdigheid van de rechters in gevaar zou brengen, aangezien zij door diezelfde staat worden betaald.

Machine Translated by Google

Xirius, namens de NAVO, en Mark Rutte (die zelf niet aanwezig was), maakten bezwaar tegen het uitstel van Ruttes aantreden, door te stellen dat de Belgische rechtbank geen rechterlijke macht over de NAVO had. Aachbouns beroep op het recht op een eerlijk proces was irrelevant, aangezien mensenrechten niet als 'absolute' rechten werden beschouwd en de rechten van de NAVO daarboven prevaleerden, aldus de advocaten van de verdediging.

Bron: Wikipedia

Machine Translated by Google

In een emotionele verklaring voor de Belgische rechtbank verwees Aachboun naar het recht op een eerlijk proces, zoals beschreven in artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM), en naar de naamgever van het gerechtsgebouw, baron Charles de Montesquieu, de grondlegger van de Trias Politica. "Deze gerechtelijke procedure is de enige weg die burgers die gerechtigheid zoeken, kunnen bewandelen. We hebben geen andere weg", aldus Aachboun. "Als een rechtbank met de naam 'Montesquieu' het recht van een burger op een eerlijk proces niet honoreert, als mensen die voor organisaties zoals de NAVO werken zich simpelweg kunnen beroepen op immuniteit tegen misdrijven en overtredingen, welke waarde heeft 'de rechtsstaat' of een 'rechtsstaat' dan nog?
uitstel?"

In zijn uitspraak van 24 september was de rechter het niet eens met de NAVO over de jurisdictie van de NAVO, maar hij oordeelde wel dat de gronden van Aachboun's zaak onvoldoende waren.

Tijdig beroep

Na ontvangst van de uitspraak van de rechtbank tekende Aachboun onmiddellijk beroep aan, omdat dit cruciaal was voordat Rutte zou aantreden. De 14e secretaris-generaal van de NAVO werd echter een week later, op 1 oktober, geïnstalleerd.

Woedend over het hoger beroep stuurde Xirius een ontevreden reactie naar appellant. Twee dagen later, op 21 oktober, deed Aachboun de verrassende (Nederlandse) aankondiging op sociale media dat hij documenten met betrekking tot pedofilie in zijn hoger beroep zou opnemen. Voor degenen die de zaak volgden, werd de aankondiging aanvankelijk als 'willekeurig' ontvangen en wekte het geen serieuze belangstelling. Het leek echter wel weerklank te vinden in machtskringen, want Aachboun schreef later dat hij te maken kreeg met een golf van trollen, cyberaanvallen en andere obstakels met betrekking tot zijn crowdfundinginitiatief.

Machine Translated by Google

©mkfotografie

Het recht om het appartement van Rutte in beslag te nemen

Op 4 november, in de aanloop naar de hogerberoepszitting die eind januari 2025 gepland stond, boden Ruttes vertegenwoordigers Aachboun een schikking aan. In ruil voor een betaling van drie miljoen euro zou Aachboun de twee Nederlandse zaken moeten laten vallen, voor altijd zijn mond moeten houden over 'Demmink' en de EU moeten verlaten. Aachboun wees het aanbod af. Tien dagen later maakte hij bekend dat hij het recht had verworven om Ruttes appartement in Den Haag in beslag te nemen.

Dossier 'Demmink'

De openbaarmaking van de voorwaarden van de schikking – waaruit bleek dat Aachboun over insiderinformatie over 'Demmink' beschikte – vergrootte de Nederlandse belangstelling voor de zaak aanzienlijk.

Machine Translated by Google

DutchNews

News | Life in the Netherlands | Jobs | Podcast | About us

Home | Economy | Art and culture | Sport | Europe | Society | Environment | Health

Politicians and officials named in court as 'boy brothel' case begins

A court in Amsterdam has begun hearing testimony from nine witnesses into allegations that senior politicians knew about and used underage male prostitutes in the 1980s.

Joris Demmink, secretaris-generaal van het Nederlandse ministerie van Justitie van 2010 tot zijn pensionering in 2012, was een van de meest controversiële en machtigste topambtenaren van Nederland. Vanaf de jaren negentig dook Demminks naam herhaaldelijk op in verband met (vermeend) seksueel misbruik van minderjarige jongens, jongensbordelen en machtsmisbruik, zowel in Nederland als in het buitenland. Namen van vele andere hooggeplaatste functionarissen zijn genoemd in verband met Demmink en zijn vermeende misdaden, samengevat als de zogenaamde 'Rolodex-zaak'. Pogingen om Demmink te vervolgen, hebben nooit tot succes geleid. In plaats daarvan werden degenen die het aankaartten, zelf vervolgd of daarmee bedreigd.

Machine Translated by Google

Terwijl de Nederlandse alternatieve media nu actief verslag deden van de zaak, besloten de mainstream media, na hun eerdere en mislukte pogingen om Aachboun af te schilderen als charlatan en de aanklager als nep, zich stil te houden. Tot nu toe is geen enkele Nederlandse mainstream mediajournalist bij de hoorzittingen aanwezig geweest. De enige Belgische journalist die verslag deed van de eerste hoorzitting, is niet teruggekomen.

Rechter van het Hooggerechtshof beschuldigt NAVO van inmenging

Halverwege de hogerberoepszitting op 20 januari 2025 gebeurde er iets opmerkelijks. De rechter bij het Hooggerechtshof stelde dat de NAVO probeerde invloed uit te oefenen op het hof, door niet alleen een brief te sturen naar hem en zijn collega bij de lagere rechtbank, maar ook naar de presidenten van beide rechtbanken, die officieel niet bij de zaak betrokken waren.

De verdediging ontkende de suggestie en stelde dat de brief bedoeld was als een beleefde uitleg waarom de NAVO, vanwege haar immuniteit, geen partij in de verdediging kon zijn. De rechter bleef onbeslist. De schriftelijke uitleg van de NAVO had beperkt moeten blijven tot de betrokken partijen (d.w.z. de appellant, de verdedigingspartijen en de aangestelde rechter), zoals gebruikelijk is. Door de brief naar zijn meerdere te sturen en niet naar de appellant, duidde hij wel degelijk op inmenging, aldus de rechter van het High Court.

Als de rechter vond dat zijn onpartijdigheid was aangetast, dan vond Aachboun dat ook. Twee dagen na de zitting verzocht hij het Hof van Cassatie in Brussel om de zaak van het Hooggerechtshof terug te trekken. Uit respect voor de rechter van het Hooggerechtshof en in het belang van een onpartijdige rechter. Volgens Aachboun kon de zaak door de uitspraak niet meer eerlijk worden beoordeeld in Brussel.

Machine Translated by Google

Karim Aachboun in gesprek met zijn advocaat bij de Hoge Raad in Brussel

Het verzoek werd op 11 maart door vijf rechters van het Hof van Cassatie ingewilligd, waarna Mark Rutte, de NAVO en de rechter van het Hof van Cassatie werden gevraagd om binnen een maand hun conclusies in te dienen.

In hun reactie waren de advocaten van de verdediging mild tegenover appellant en uitten ze hun waardering voor zijn gronden voor intrekking. Ze leken echter minder begripvol tegenover de rechter van het Hooggerechtshof, door te stellen dat deze zich vergiste in zijn perceptie dat de NAVO probeerde het Hooggerechtshof te manipuleren.

Gevraagd naar zijn reactie wees Aachboun erop dat 'inmenging' als strafbaar feit wordt aangemerkt. Mocht het Hof van Cassatie concluderen dat de NAVO (en Mark Rutte, als secretaris-generaal) daadwerkelijk hebben geprobeerd de Hoge Raad te beïnvloeden, dan is hij van plan Rutte bij de politie aan te geven, voegde hij eraan toe.

Ondertussen zou de NAVO de appellant hebben uitgenodigd om een tweede schikking te bespreken, maar verdere details zijn niet bekendgemaakt. Het Hof van Cassatie zal hierover beslissen.

het verzoek tot intrekking, op 2 mei .

Machine Translated by Google

De Nederlandse proeven

In beide processen in Nederland vervolgt Aachboun Mark Rutte en de Nederlandse Staat in verband met twee schandalen waarvoor zij uiteindelijk verantwoordelijk zijn:

BBC

Home News Sport Business Innovation Culture Arts Travel Earth Audio Video Live

Dutch court orders halt to F-35 jet parts exports to Israel

George Wright
BBC News

A Dutch appeals court has ordered the government to block the delivery of parts for F-35 fighter aircraft to Israel over concerns they are being used to violate international law.

Slachtoffer Gaza – illegale levering van militaire vervangingsonderdelen aan Israël

In een rechtszaak vertegenwoordigt Aachboun de belangen van de familie van een 37-jarige vrouw die omkwam bij een Israëlische aanval in Gaza. Aachboun stelt dat de Nederlandse Staat en Rutte (als voormalig premier) medeverantwoordelijk zijn voor haar dood, vanwege de illegale levering van militaire reserveonderdelen aan Israël (zoals voor F-35's). De lagere rechter heeft de zaak in januari 2025 geseponeerd, zonder een zitting te plannen. Aachboun heeft tegen de seponering beroep aangetekend; een datum voor de zitting in hoger beroep is nog niet vastgesteld.

Kinderopvangtoeslagen schandaal

Machine Translated by Google

In het tweede geval vertegenwoordigt Aachboun veertig slachtoffers (het aantal is sindsdien aanzienlijk toegenomen) van de beruchte Toeslagenaffaire, die zich afspeelde tussen ongeveer 2003 en 2019. Fouten, wanpraktijken, wreed beleid en oplossingen rond de Belastingdienst hebben geleid tot tienduizenden verwoeste levens. Veel ouders verloren hierdoor hun huis, baan en/of kinderen – persoonlijke catastrofes die weinig relaties konden doorstaan. Zelfs nu zouden nog niet alle door de Nederlandse autoriteiten uit huis geplaatste kinderen met hun ouders zijn herenigd; sommigen lijken 'verloren' te zijn gegaan. Ook de terugbetalingen zijn nog steeds niet voltooid.

Op maandag 14 april vond bij de rechtbank Den Haag een wrakingszitting plaats in de zaak rond de kinderopvangtoeslag. Aachbouns advocaat betoogde dat het verlies van vertrouwen in de rechter te wijten was aan het feit dat de zaak niet meer in zijn online overzicht (doorlopende journaal) stond, waardoor zijn cliënt onbewust een termijn voor het indienen van stukken had overschreden. Nadat hij de fout op 22 januari had gesignaleerd, was deze nog steeds niet hersteld. Het was overigens niet de enige onregelmatigheid die hij had ervaren, aldus Aachbouns advocaat, en hij vroeg zich retorisch af of er misschien krachten in het spel waren die de zaak graag zouden zien mislukken.

Machine Translated by Google

Bron: @KarimAachboun op X.

Wie is Karim Aachboun?

Na zijn afstuderen aan de Universiteit van Amsterdam kreeg Karim Aachboun een baan aangeboden bij het prestigieuze Nederlandse adviesbureau KPMG Meijburg & Co. Op amper 20-jarige leeftijd stelde hij zichzelf doelen die even ambitieus waren als die van de partners van het bedrijf. Hij hielp namens de Nederlandse overheid succesvol te onderhandelen over deals met multinationals. Een van deze successen was de keuze van de Israëlische gigant ICL voor Nederland boven Zwitserland als nieuw hoofdkantoor, een deal waarbij Aachboun samenwerkte met Mark Rutte. Door doelen te halen die de meesten niet konden halen, bracht Aachboun enkele senioren bij KPMG in verlegenheid, die hem in 2016 dwongen te vertrekken. De rechtbank veroordeelde het adviesbureau echter tot het betalen van bijna een miljoen euro schadevergoeding aan de junior. Samen met zijn voormalige mentor bij KPMG (die eveneens gedwongen was te vertrekken en een schadevergoeding van enkele miljoenen euro's kreeg toegekend) richtte hij vervolgens TaXeCo op. Het adviesbur

Machine Translated by Google

Het bedrijf biedt juridische en fiscale diensten aan grote, internationale cliënten, zoals Louis Vuitton, PNB Paribas en de voetballers van FC Barcelona.

Bron: Pins of Roet

29 april 2025

EU-Hof: Geen immuniteit voor NAVO in leveringsgeschil met brandstoffenleverancier

Nieuwsbericht | 16-09-2020

Het conflict tussen de NAVO en een brandstoffenleverancier moet worden beschouwd als een 'burgerlijke en handelszaak'. De immuniteit die wordt ingeroepen door de NAVO kan in het onderhavige geval geen rol spelen omdat de NAVO heeft gehandeld vanuit de hoedanigheid van particulier. Dat is het antwoord van het EU-Hof op vragen van de Hoge Raad.

Het gaat om het arrest van het EU-Hof van 3 september 2020 in de zaak C-186/19, *Supreme Site Services* .

Feiten

SHAPE (hoofdkwartier van de NAVO) is een internationale organisatie ingesteld uit hoofde van het NAVO-verdrag. Supreme Site Services is een leverancier van brandstoffen.

Op grond van zogenaamde *Basic Ordering Agreements* (hierna: BOA's) heeft Supreme brandstoffen geleverd aan SHAPE ten behoeve van de ISAF-missie van de NAVO in Afghanistan. SHAPE en Supreme beheren een gezamenlijke escrowrekening (een geblokkeerde rekening die wordt aangehouden bij een neutrale derde partij) ter uitvoering van meerdere overeenkomsten over de levering van brandstoffen. De escrowrekening loopt bij een bank in België.

De vragen zijn gerezen in een kort geding over een conservatoir derdenbeslag op het

tegoed van de gezamenlijke escrowrekening. Het derdenbeslag is gelegd op verzoek van Supreme. De voorzieningenrechter van de rechtbank Limburg (NL) heeft verlof verleend voor het leggen van dit beslag. SHAPE vordert in kort geding bij de rechtbank Limburg de opheffing van het derdenbeslag en een verbod om op grond van dezelfde feiten een nieuw beslag te laten leggen. SHAPE betoogt dat aan het eigendom van SHAPE immuniteit van executie moet worden toegekend en dat bijgevolg geen beslag kan worden gelegd op de escrowrekening.

De vordering van SHAPE werd toegewezen door de rechtbank Limburg en is in hoger beroep bekrachtigd door het gerechtshof 's-Hertogenbosch. Tegen deze uitspraak heeft Supreme cassatie ingesteld bij de Nederlandse Hoge Raad, die vragen aan het EU-Hof voorlegt.

Om zijn internationale rechtsmacht te kunnen bepalen wil de Hoge Raad weten of de onderhavige zaak gekwalificeerd kan worden als 'burgerlijke en handelszaak' in de zin van verordening 1215/2012 (↗betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken) en welke rol de opgeroepen immuniteit van SHAPE speelt.

EU-Hof

Het EU-Hof stelt dat het onderzoek naar deze vraag moet worden opgedeeld in drie onderdelen. Ten eerste moet worden onderzocht welke gevolgen de aard van de in het hoofdgeding instelde vordering in kort geding heeft voor het verband ervan met 'burgerlijke en handelszaken'. Ten tweede moet worden nagegaan welke criteria in de rechtspraak zijn vastgesteld om de kwalificatie van een vordering te kunnen bepalen en ten derde moet nog worden onderzocht welke rol de immuniteit van SHAPE speelt.

Wat betreft de **invloed van de aard van de in het hoofdgeding ingestelde vordering** in kort geding, moet worden vastgesteld dat deze vordering strekt tot het verkrijgen van voorlopige maatregelen die bedoeld zijn om te waarborgen dat een feitelijke situatie in stand blijft waarover de rechter in het kader van de bodemprocedure moet oordelen. Een dergelijke vordering heeft derhalve betrekking op voorlopige of bewarende maatregelen in de zin van artikel 35 van verordening 1215/2012. In dat licht oordeelt het EU-Hof dat de vraag of voorlopige of bewarende maatregelen binnen de werkingssfeer van verordening 1215/2012 vallen, moet worden beantwoord aan de hand van de aard van de rechten die worden gewaarborgd door deze maatregelen.

Het EU-Hof gaat daarna in op de in de **rechtspraak ontwikkelde criteria** om te bepalen of een vordering al dan niet onder een 'burgerlijke en handelszaak' valt. Het EU-Hof heeft in eerdere rechtspraak de factoren onderzocht die kenmerkend zijn voor de aard van de rechtsbetrekkingen tussen de partijen of het voorwerp van het geschil. Daaruit volgt dat een onderscheid moet worden gemaakt tussen gevallen die betrekking hebben op de handelingen in de hoedanigheid van particulier (*acta iure gestionis*) en handelingen in de uitoefening van openbaar gezag (acta iure imperii).

Als laatste gaat het EU-Hof in op de door SHAPE ingeroepen **immuniteit**. Om die te

beoordelen wordt opnieuw het onderscheid gemaakt tussen *acta iure gestionis* en *acta iure imperii*. Een beroep op immuniteit heeft in dat eerste geval een mindere kans van slagen.

Uiteindelijk oordeelt het EU-Hof dat het geschil in het hoofdgeding moet worden beschouwd als een 'burgerlijke en handelszaak'. Het kort geding van Supreme heeft immers tot doel om vorderingsrechten te bescherming die voortvloeien uit een rechtsbetrekking van contractuele aard. Alhoewel de brandstoffen werden geleverd ter uitvoering van de ISAF-missie, zijn de betrekkingen tussen SHAPE en Supreme een privaatrechtelijke rechtsbetrekking in het kader waarvan zij vrijwillig rechten en verplichtingen zijn aangegaan.

Het EU-Hof houdt wel een slag om de arm. Het is uiteindelijk aan de Hoge Raad om op basis van de door het EU-Hof aangereikte handvatten tot een definitief besluit te komen.

Zie ook:

- ECER-bericht: EU-Hof: Geen immuniteit van rechtsmacht voor Italiaanse keuringsinstanties na schipbreuk Panamees schip
- ECER-dossier: Europees internationaal privaatrecht: rechterlijke bevoegdheid

Deel deze pagina

Het Expertisecentrum Europees Recht is een initiatief van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Het ECER staat ten dienste van de departementen en heeft tot doel expertise op het gebied van het Europees recht binnen de centrale overheid te bevorderen, mede ter bevordering van een consistente behandeling van Europeesrechtelijke vraagstukken.

Toegankelijkheid

Ministerie van Defensie

Immuniteit van executie NAVO-hoofdkwartier

Versie 1

Dit document is gepubliceerd door MRT op het publicatie platform voor uitvoering (PUC). Dit document is een afdruk van de originele versie die is te vinden op: https://puc.overheid.nl/doc/PUC_176280_11. Controleer altijd of u de actuele versie in handen hebt.

Documentgegevens

Dit document is een afdruk van een originele publicatie op PUC Open Data.

Originele versie:
Citeertitel: Immuniteit van executie NAVO-hoofdkwartier
Permalink: https://puc.overheid.nl/doc/PUC_176280_11

Soort document:
Type: Jurisprudentie - Bewerkte/geannoteerde uitspraak
Bron: Ministerie van Defensie

Versie en datums:
Versie: 1
Laatste wijziging: 19-03-2018

Publicatiegegevens:
Uitgever: Ministerie van Defensie
Kanaal: MRT
Vorm: origineel PUC document
Referentienummer: PUC_176280_11
Toegankelijkheid: Intern
Publicatiedatum: 01-11-2017
Taal: nl

Verrijking gepubliceerd bij document:
Thema: Jaargang 2017

Inhoudsopgave

Civielrechtspraak. 4
Uitspraak. 5
3 De beoordeling. 5
4 De uitspraak. 9
Naschrift. 10

Civielrechtspraak

Gerechtshof 's-Hertogenbosch

Arrest van 27 juni 2017

zaaknummer 200.217.388/01

ECLI:NL:GHSHE:2017:2860

Gewezen door: mr. O.G.H. Milar, mr. M.G.W.M. Stienissen en mr. J.J. Verhoeven

Uitspraak

Uitspraak op het geding in hoger beroep tegen de uitspraak van de voorzieningenrechter van de Rechtbank Limburg, zittingsplaats Maastricht, van 12 juni 2017 (C/03/233218/KG ZA 17/139).

Partijen: Supreme Site Services GmbH, Supreme Fuels GmbH & Co KG en Supreme Fuels Trading FZE (appellanten, hierna aangeduid als Supreme) tegen Supreme Headquarters Allied Powers Europe (geïntimeerde, hierna aangeduid als SHAPE).

[.....]

3 De beoordeling

3.1. In dit hoger beroep kan worden uitgegaan van de volgende, door de rechtbank in 2.1. tot en met 2.12. vastgestelde feiten, welke hierna worden vernummerd tot 3.1.1. tot en met 3.1.12.

3.1.1. SHAPE is een internationale organisatie, opgericht bij het Protocol on the Status of International Military Headquarters set up pursuant to the North Atlantic Treaty van 28 augustus 1952 (hierna: Paris Protocol). In [vestigingsplaats] is een regionaal hoofdkwartier gevestigd, ondergeschikt aan SHAPE, te weten Allied Joint Force Command [vestigingsnaam] (JFCB).

3.1.2. Supreme heeft uit hoofde van Basic Ordering Agreements (BOA's) onder meer brandstoffen geleverd aan SHAPE ten behoeve van de ISAF-missie van de NAVO in Afghanistan. Supreme bracht aan SHAPE daarvoor een prijs per liter in rekening, bestaande uit de kosten van de brandstof en een opslag voor andere kosten.

3.1.3. Op of omstreeks 15 november 2013 hebben JFCB en Supreme een zogenoemde Escrow Agreement ondertekend. Supreme is in de overeenkomst aangeduid als 'the contractor'.

[.....]

3.1.6. In de periode van november 2013 tot november 2014 is op de Escrow Account in totaal een bedrag van ongeveer USD 23 miljoen aan de zogenoemde close out-heffingen als bedoeld in art. 3 van de Escrow Agreement gestort, inclusief rente.

3.1.7. Naar aanleiding van financiële audits door JFCB bij Supreme heeft Supreme over het jaar 2013 ongeveer USD 122 miljoen aan NAVO terugbetaald wegens te veel in rekening gebrachte bedragen, de zogenoemde overpayments. Het terugbetaalde bedrag is gestort op de Escrow Account.

3.1.8. De Supreme Group wordt verdacht van omvangrijke fraude met betrekking tot leveringen en de berekening van kosten in het kader van de ISAF-missie. In november 2014 hebben twee onderdelen van de Supreme Group een schikking getroffen met de Amerikaanse autoriteiten. In Nederland zijn daarover kamervragen gesteld.

3.1.9. Op 7 maart 2016 heeft BNP Paribas Supreme ervan in kennis gesteld dat SHAPE een bedrag van USD 74.084,83 van het tegoed van de Escrow Account wilde opnemen ter betaling van advocaatkosten.

3.1.10. Bij beschikking van 14 april 2016 heeft de voorzieningenrechter van deze rechtbank verlof aan Supreme verleend tot het leggen van conservatoir derdenbeslag (vreemdelingenbeslag) onder BNP Paribas te [vestigingsplaats] op het tegoed op de Escrow Account voor een vordering wegens onbetaald gebleven kosten tot een bedrag van USD 217.857.167,00. Het beslag is vervolgens op 16 april 2016 gelegd.

3.1.11. Bij dagvaarding van 1 december 2016 heeft Supreme SHAPE en JFCB gedagvaard voor de rechtbank Limburg, zittingsplaats Maastricht, en gevorderd, samengevat, dat de rechtbank voor recht zal verklaren dat Supreme aanspraak heeft op diverse bedragen en SHAPE en JFCB zal gebieden ervoor zorg te dragen dat die bedragen worden voldaan van het tegoed op de Escrow Account, al dan niet na bijstorting.

3.1.12. Bij tussenvonnis van 8 februari 2017 heeft de rechtbank beslist dat zij bevoegd is om van de vordering van Supreme kennis te nemen. SHAPE is van dit vonnis in hoger beroep gekomen.

3.2.1. In de onderhavige procedure vordert SHAPE, samengevat, dat de voorzieningenrechter bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad, het door Supreme gelegde beslag zal opheffen, althans beperken, en Supreme zal verbieden opnieuw beslag te leggen en haar zal gebieden zorg te dragen voor doorhaling van het beslag, alles op straffe van verbeurte van een dwangsom, met veroordeling van Supreme in de proceskosten.

3.2.2. Aan deze vordering heeft SHAPE, kort samengevat, ten grondslag gelegd dat hij immuniteit van executie geniet.

3.3. Supreme heeft gemotiveerd verweer gevoerd.

3.4. In het vonnis waarvan beroep heeft de rechtbank als volgt beslist:

"heft op het conservatoir derdenbeslag dat uit hoofde van het door de voorzieningenrechter van deze rechtbank op 14 april 2016 verleende verlof is gelegd op 16 april 2016 onder BNP Paribas te [vestigingsplaats] op het tegoed op de Escrow Account;

verbiedt Supreme om opnieuw conservatoir (derden)beslag te leggen op het tegoed op de Escrow Account voor zover gegrond op dezelfde feiten als in dit geding aan de orde zijn, op straffe van verbeurte van een dwangsom van € 500.000,00 voor elke overtreding van dit verbod en € 100.000,00 voor elke dag dat de overtreding voortduurt, met een maximum van in totaal € 50.000.000,00;

veroordeelt Supreme in de proceskosten, aan de zijde van SHAPE tot op heden begroot op

€ 3.146,42;

verklaart dit vonnis tot zover uitvoerbaar bij voorraad;

wijst af het meer of anders gevorderde."

3.5. Supreme heeft in hoger beroep elf grieven aangevoerd en incidentele vorderingen ingesteld.

[.....]

[.....]

[.....]

<u>Immuniteit van executie.</u>

3.10. Als primaire grond voor opheffing van het beslag voert SHAPE aan dat Supreme de immuniteit van executie van SHAPE heeft geschonden, zodat, zo begrijpt het hof, het door Supreme ingeroepen recht ondeugdelijk is in de zin van artikel 705 lid 2 Rv.

3.11. In artikel XI lid 2 Paris Protocol is bepaald dat "no measure of execution or measure directed to the seizure or attachment of its property or funds shall be taken against any Allied Headquarters, except for the purpose of paragraph 6 a. of Article VII and XIII of the Agreement." Niet in geschil is dat de in fine bedoelde uitzonderingen zich hier niet voordoen. Deze verdragsrechtelijke bepaling is absoluut geformuleerd. Het Paris Protocol kent, behalve de in artikel XI lid 2 genoemde uitzonderingen, welke zich niet voordoen, geen uitzonderingen op de immuniteit van executie. Uitzonderingen op voormelde immuniteit van

executie kunnen echter wel worden gebaseerd op internationaal gewoonterecht (HR 30 september 2016, ECLI:NL:HR:2016:2236, r.o. 3.4.6. en 3.4.8.).

Geen publieke bestemming.

3.12. Supreme heeft als eerste uitzondering op de immuniteit van executie zich er op beroepen dat de gelden op de Escrow rekening geen publieke bestemming hebben.

3.12.1. Het hof overweegt dat als regel van internationaal gewoonterecht kan worden aangenomen dat een uitzondering op immuniteit van executie op eigendom van –in dit geval- een volkenrechtelijke entiteit kan worden aangenomen indien wordt vastgesteld dat de eigendommen in het bijzonder worden gebruikt of beoogd zijn voor gebruik door de volkenrechtelijke entiteit voor andere dan niet-commerciële overheidsdoeleinden (HR 30 september 2016, ECLI:NL:HR:2016:2236, r.o. 3.4.5., 3.4.6. en 3.4.8.).

3.12.2. De stelplicht en bewijslast met betrekking tot het bestaan van voormelde uitzondering rust op Supreme (HR 14 oktober 2016, ECLI:NL:HR:2016:2371, r.o. 3.4.2.).

3.12.3. Het hof stelt vast dat op grond van de BOA's, SHAPE een prijs is verschuldigd aan Supreme ter zake van levering van brandstoffen, benodigd voor de ISAF-missie in Afghanistan. Niet is gesteld of gebleken dat gedurende de missie de SHAPE ten dienste staande gelden voor betaling van de overeengekomen prijs voor de geleverde brandstoffen zijn gebruikt of beoogd voor gebruik door SHAPE voor andere dan niet-commerciële overheidsdoeleinden. Het hof neemt daarom aan dat die gelden een publieke bestemming hadden.

3.12.4. In de "Recitals" van de Escrow Agreement wordt verwezen naar de BOA's (onder "A."), dat die BOA's zijn afgelopen, dat als gevolg van die afloop aanpassingen en kosten aan Supreme moeten worden betaald, dat teveel betaalde bedragen aan NATO moeten worden terugbetaald (onder "B."), dat voor betalingen beperkte factuurmogelijkheden beschikbaar zijn, dat NATO wellicht niet voldoende fondsen heeft voor betalingen na afloop van de contracten en dat om deze praktische problemen op te lossen partijen een Escrow-rekening instellen voor verhaal van schadevergoeding, vorderingen of andere aanpassingen (onder "C."). Uit voormelde overwegingen blijkt dat partijen slechts naar een praktische oplossing hebben gezocht van gerezen problemen in de afwikkeling van de BOA's. Gelet op het voorgaande heeft Supreme in het kader van dit kort geding niet voorshands aannemelijk gemaakt dat als gevolg van de Escrow-overeenkomst de gelden op de Escrow-rekening geen publieke bestemming meer hebben.

3.12.5. Het voorgaande leidt tot verwerping van het beroep van Supreme op bovengenoemde uitzondering op de immuniteit.

Afstand van immuniteit van executie.

3.13. Supreme voert aan dat SHAPE door in te stemmen met de afspraken zoals opgenomen in de Escrow-overeenkomst en de oprichting van de Escrow-rekening, SHAPE afstand heeft gedaan van haar immuniteit.

3.13.1. Als regel van internationaal gewoonterecht mag worden aangenomen dat de volkenrechtelijke entiteit geen beroep op immuniteit toekomt indien zij uitdrukkelijk heeft ingestemd met het nemen van executiemaatregelen (HR 30 september 2016, ECLI:NL:HR:2016:2236, r.o. 3.4.5., 3.4.6. en 3.4.8.).

3.13.2. Uit het voorgaande volgt naar het oordeel van het hof dat alleen een daartoe bevoegd orgaan van – in dit geval- de volkenrechtelijke entiteit uitdrukkelijk kan instemmen met executiemaatregelen. Supreme heeft echter niet gemotiveerd gesteld dat het bevoegde orgaan heeft ingestemd met het beslag. Uit de Escrow-overeenkomst en uit het Paris Protocol blijkt niet dat SHAPE of JFCB de bevoegdheid hadden om in weerwil van het bepaalde in artikel XI lid 2 Paris Protocol in te stemmen met het leggen van beslag door Supreme. Ook overigens is niet gesteld of gebleken dat SHAPE of JFCB die bevoegdheid hebben gekregen. Reeds hierom heeft Supreme haar stelling dat SHAPE afstand van immuniteit heeft gedaan niet voorshands aannemelijk gemaakt en wordt het beroep hierop door Supreme verworpen.

Gelden gereserveerd of aangewezen.

3.14. Voorts beroept Supreme zich er op dat de gelden op de Escrow-rekening zijn gereserveerd of aangewezen om haar vorderingen te voldoen.

3.14.1. Internationaal gewoonterecht brengt inderdaad mee dat, indien eigendommen zijn aangewezen of gereserveerd ter voldoening van de betreffende vordering, een beroep op immuniteit niet opgaat (HR 30 september 2016, ECLI:NL:HR:2016:2236, r.o. 3.4.5., 3.4.6. en 3.4.8.).

3.14.2. Uit de Recitals van de Escrow-overeenkomst blijkt niet dat de gelden op de Escrow-rekening zijn gereserveerd of aangewezen om de vordering van Supreme te voldoen. Immers onder “B.” wordt gesproken over een mogelijke vordering van Supreme en een mogelijke vordering van NATO vanwege teveel betaalde bedragen. SHAPE claimt een vordering te hebben op Supreme van 700 miljoen USD vanwege hetgeen SHAPE teveel aan Supreme heeft betaald. Supreme heeft afgerond 122 miljoen USD op de Escrow rekening gestort. Supreme heeft gezien het voorgaande niet voorshands aannemelijk gemaakt dat het geld op de Escrow-rekening is apart gezet voor de vordering van Supreme. Andere bepalingen in de Escrow-overeenkomst, de door Supreme aangehaalde correspondentie en overgelegde verklaringen doen aan het voorgaande onvoldoende af.

Immuniteit in strijd met artikel 6 EVRM.

3.15. Supreme werpt op dat zij door het beroep van SHAPE op immuniteit van executie beperkt wordt in haar toegang tot de rechter en dat dit geen legitiem doel dient dan wel disproportioneel is. Daarmee is naar haar oordeel het beroep op immuniteit in strijd met artikel 6 EVRM.

3.15.1. Het hof verwerpt voormelde stelling van Supreme. Het is vaste rechtspraak van het EHRM dat het toekennen van immuniteit van executie overeenkomstig internationaal publiekrecht geen schending van art. 6 EVRM oplevert. De beperkingen die door de immuniteit op art. 6 EVRM worden aangebracht, dienen een legitiem doel en zijn proportioneel (HR 30 september 2016, ECLI:NL:HR:2016:2236 r.o. 3.6.2. en conclusie AG 24 juni 2016, ECLI:NL:PHR:2016:55 onder 2.16).

Bovendien betekent immuniteit van executie niet dat een crediteur geen enkel verhaal heeft op vermogensbestanddelen van een volkenrechtelijke entiteit. Immers de crediteur die ervoor kiest met een volkenrechtelijke entiteit te contracteren, maatregelen kan bedingen om zekerheid te krijgen voor de nakoming van de op die entiteit rustende verplichtingen (zie voormelde conclusie onder 2.15 en 2.8).

Belangenafweging.

3.16. Supreme brengt naar voren dat er geen sprake is van een belang van SHAPE van hogere orde waarvoor het individuele crediteursbelang van Supreme zou moeten wijken.

3.16.1. Het hof is van oordeel dat de afweging van belangen van partijen er toe leidt dat het belang van SHAPE bij handhaving van haar immuniteit van executie, zoals bepaald in artikel XI lid 2 Paris Protocol, en het daarmee in overeenstemming brengen van de feitelijke situatie, prevaleert boven het belang van Supreme bij verhaal van haar vordering op SHAPE.

Spoedeisend belang.

3.17. SHAPE heeft volgens Supreme geen spoedeisend belang bij onmiddellijke beëindiging van de beweerde inbreuk.

3.17.1. Anders dan Supreme is het hof van oordeel dat SHAPE een spoedeisend belang heeft omdat er sprake is van een onrechtmatig gelegd beslag en SHAPE daaraan op elk moment een einde moet kunnen maken.

[.....]

Slotsom.

3.19. De conclusie op grond van het voorgaande is dat SHAPE een maatregel zoals het onderhavig beslag niet had mogen worden genomen. Aangezien het beslag niettemin is gelegd, is daarmee het recht van SHAPE geschonden. SHAPE heeft daarmee summierlijk de door haar gestelde ondeugdelijkheid van het door Supreme ingeroepen recht aannemelijk gemaakt, zodat het beslag terecht is opgeheven. De grieven van Supreme kunnen dus niet slagen en het vonnis waarvan beroep zal worden bekrachtigd. Gelet hierop worden de incidentele vorderingen afgewezen omdat daarvoor geen grond bestaat.

Proceskosten.

3.20. Supreme wordt als de in het ongelijk gestelde partij in de proceskosten in hoger beroep aan de zijde van SHAPE veroordeeld. Die kosten worden begroot op € 5.200,- griffierecht en salaris advocaat € 9.160,- (pleidooi=2 punten x tarief VIII=€ 4.580,-).

4 De uitspraak

Het hof:

bekrachtigt het vonnis waarvan beroep;

veroordeelt Supreme in de proceskosten van SHAPE in hoger beroep en begroot deze kosten op € 5.200,- aan griffierecht en € 9.160,- aan salaris advocaat;

verklaart voormelde veroordeling uitvoerbaar bij voorraad;

wijst het door Supreme gevorderde af.

Dit arrest is gewezen door mrs. O.G.H. Milar, M.G.W.M. Stienissen en J.J. Verhoeven en is in het openbaar uitgesproken door de rolraadsheer op 27 juni 2017.

griffier rolraadsheer

Naschrift

Door kolonel dr. mr. J.E.D. Voetelink

Voor veel militairen die de laatste jaren op uitzending zijn geweest, is de Supreme Group geen onbekende. Onderdelen van deze enorme Private Military Company[1] *hebben bij verschillende crisisbeheersingsoperaties voor onder meer Nederland en de NAVO de catering en brandstofvoorziening verzorgd. Over deze dienstverlening is inmiddels het nodige te doen en heeft tot een aantal geschillen en procedures geleid. Een dergelijk geschil ligt ook ten grondslag aan deze uitspraak van de voorzieningenrechter 's-Hertogenbosch van 27 juni 2017. In casu gaat het niet om het materiële geschil tussen het NAVO-hoofdkwartier SHAPE en (onderdelen van) Supreme maar om de vraag in hoeverre SHAPE op grond van het internationaal recht aanspraak kan maken op immuniteit.*

Naar internationaal recht geldt voor staten dat hun soevereine status met zich meebrengt dat zij gevrijwaard blijven van de rechtsprekende en handhavende rechtsmacht van andere staten en zo hun soevereine taken onafhankelijk van andere staten kunnen uitoefenen . Deze immuniteit van staten (immuniteit van (rechtsprekende) rechtsmacht en immuniteit van executie) blijft in het algemeen beperkt tot typische overheidshandelingen ('acta iure imperii'). Wanneer een staat aan het economisch, financieel en maatschappelijk verkeer deelneemt op dezelfde voet als ieder ander natuurlijk of rechtspersoon, dan kan het zijn dat die staat zich voor deze 'acta iure gestiones' moet verantwoorden voor een vreemde rechter en zich misschien zelfs buitenlandse executoriale maatregelen moet laten welgevallen. De behartiging van een deel van hun gemeenschappelijke belangen dragen staten over aan door hen opgerichte internationale organisaties. Deze moeten hun functies onafhankelijk van de deelnemende staten, met name de staat waar de organisatie haar zetel heeft, kunnen uitoefenen. Meestal is in het oprichtingsverdrag of ander constitutief document de internationale status van de organisatie vastgelegd en bepaald in welke mate zij immuniteit geniet gelet op haar doelstelling en taken. Immuniteiten van staten en van internationale organisaties zijn zodoende aan elkaar gerelateerd, maar wel op verschillende leesten geschoeid.

De status van de NAVO als organisatie en haar hulporganen is vastgelegd in het Verdrag van Ottawa.[2] *Vanuit institutioneel oogpunt bezien was het niet onlogisch geweest de militaire NAVO-hoofdkwartieren aan te merken als hulporgaan in de zin van dit verdrag en daarmee onder de werking van het verdrag te brengen. Hiervoor is echter niet gekozen: artikel II bepaalt dat het Verdrag van Ottawa niet van toepassing is op enig militair hoofdkwartier dat op grond van het NAVO-verdrag is ingesteld. De status van NAVO-hoofdkwartieren werd vervolgens vastgelegd in het Protocol van Parijs.*[3] *De twee hoogste NAVO militaire hoofdkwartieren, waaronder SHAPE, zijn in artikel I, onder b van het Protocol van Parijs aangeduid als Algemeen Hoofdkwartier. Deze beide hoofdkwartieren en de direct hieraan ondergeschikte Joint Force Commands, waaronder het aan SHAPE ondergeschikte Allied Joint Force Command Headquarters Brunssum (JFCBS), zijn de Geallieerde Hoofdkwartieren (artikel I, onder c).*

Artikel X van het Protocol van Parijs bepaalt dat de twee Algemene hoofdkwartieren rechtspersoonlijkheid bezitten, contracten kunnen sluiten en goederen kunnen verwerven en vervreemden. Gezien de verdragen die SHAPE heeft gesloten, bijvoorbeeld over hoofdkwartieren in Nederland,[4]*kan worden aangenomen dat dit niveau hoofdkwartier ook over*

---

1 Civiele partijen die in operatiegebieden op commerciële basis algemene diensten leveren aan onder meer krijgsmachten worden veelal aangeduid als *Private Military Company*. Als zij ook bewapende taken verzorgen is de benaming *Private Military Security Company* meer gebruikelijk.

2 Verdrag nopens de rechtspositie van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie, van de nationale vertegenwoordigers bij haar organen en van haar internationale staf; Ottawa, 20 september 1951 (Trb. 1951, 139).

3 Protocol nopens de rechtspositie van internationale militaire hoofdkwartieren, ingesteld uit hoofde van het Noord-Atlantisch Verdrag; Parijs, 28 augustus 1952 (Trb. 1953, 11').

4 Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Algemeen Hoofdkwartier van de Geallieerde Mogendheden in Europa inzake de bijzondere voorwaarden, die toepasselijk zijn op de vestiging en het functioneren van internationale militaire hoofdkwartieren binnen het Europese grondgebied van het Koninkrijk der Nederlanden; Parijs, 25 mei 1964 (Trb. 1964, 131) en bijvoorbeeld Briefwisseling tussen de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en het Algemeen

internationale rechtspersoonlijkheid beschikt. De bevoegdheden van Artikel X tot het verrichten van rechtshandelingen worden ten aanzien van Geallieerde Hoofdkwartieren in Nederland door of namens de commandant van SHAPE uitgeoefend.[5] *Gebruik makend van deze bevoegdheden waren namens SHAPE civielrechtelijke overeenkomsten aangegaan met Supreme over de levering van brandstof ten behoeve van de ISAF-missie in Afghanistan. Tegen het einde van die missie is vervolgens een Escrow-overeenkomst aangegaan ter afwikkeling van de brandstofcontracten. Op de tegoeden van de rekening die op basis van deze laatste overeenkomst werd geopend, heeft Supreme op 14 april 2016 conservatoir beslag laten leggen. SHAPE heeft zich beroepend op immuniteit van executie gevorderd dat Supreme het beslag opheft.*

In casu moet dus de vraag worden beantwoord of SHAPE immuniteit van executie toekomt. Over de vraag naar immuniteit van SHAPE voor rechtsprekende rechtsmacht heeft eerder zich de Rechtbank Limburg uitgelaten in een ander geschil tussen Supreme en de NAVO-hoofdkwartieren SHAPE en JFCBS (R'b Limburg 8 februari 2017, zaaknr. C/03/217614/HA ZA 16/130, ECLI:NL:RBLIM:2017:1002). Zij zocht daarbij aansluiting bij de overwegingen van de Hoge Raad in de zaak Spaans/Iran-United States Claims Tribunal van 20 december 1985 (ECLI:NL:HR:1985:AC9158, NJ 1986/438 *) dat een internationale organisatie op grond van internationaal gewoonterecht immuniteit geniet bij geschillen die direct verband houden met de aan de organisatie opgedragen taken. Hoewel deze gewoonterechtelijke grondslag minder sterk is dan de uitspraak van de Hoge Raad doet vermoeden,*[6] *volgde ook de rechtbank Limburg deze lijn en overwoog aansluitend dat SHAPE door te voorzien in de brandstofvoorziening van ISAF had gehandeld binnen de grenzen van de taakuitoefening die aan de aan ISAF deelnemende staten was opgedragen. Derhalve, oordeelde de rechter, geniet SHAPE functionele immuniteit van rechtsprekende rechtsmacht. In casu faalt volgens de rechter een beroep hierop echter omdat immuniteit van rechtsprekende rechtsmacht van SHAPE met zich meebrengt dat Supreme geen toegang zou hebben tot een redelijke geschillenprocedure, wat in strijd is met artikel 6 EVRM dat het recht op een eerlijk proces waarborgt. De Rechtbank volgde hierbij de door het EHRM ingezette lijn dat het recht op toegang tot een onafhankelijke rechter niet absoluut is en dat immuniteit alleen rechtmatig kan zijn als het een rechtmatig doel dient ('legitimate aim') en in redelijke verhouding tot dat doel staat ('proportional').*[7]*Tegen deze uitspraak is hoger beroep ingesteld.*

De rechtbank Limburg moest zich op het internationaal gewoonterecht beroepen, omdat in het Protocol van Parijs geen bepaling over immuniteit voor rechtsprekende rechtsmacht is opgenomen. Een dergelijke bepaling is wel te vinden over immuniteit van executie, zo constateert het Hof 's-Hertogenbosch. Artikel XI, lid 2 bepaalt dat tegen een Geallieerd Hoofdkwartier "geen maatregel van tenuitvoerlegging en geen maatregel gericht op de inbeslagneming van of beslaglegging op zijn eigendommen en middelen" worden genomen. De in dit artikel verder nog genoemde uitzonderingen doen zich in deze zaak niet voor, zodat SHAPE immuniteit van executie toekomt, aldus het Hof. De Hoge Raad heeft echter in een zaak over staatsimmuniteit geoordeeld dat het internationaal gewoonterecht grenzen kan stellen aan deze immuniteit.

Voor wat betreft staten is dit gewoonterecht grotendeels vastgelegd in het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de immuniteit van rechtsmacht van staten en hun eigendommen; (met Bijlage); New York, 2 december 2004 (Trb. 2004, 52) *. Dit VN-verdrag, dat overigens nog niet in werking is getreden en niet door Nederland is geratificeerd, bevat in dit opzicht twee relevante bepalingen. Artikel 19 gaat over executiemaatregelen en erkent onder c. een uitzondering op staatsimmuniteit in geval van staatseigendommen met een niet-publieke bestemming (eigendommen*

Hoofdkwartier van de Geallieerde Mogendheden in Europa (SHAPE) inzake het functioneren in Nederland van het Hoofdkwartier van de Geallieerde Strijdkrachten in Centraal-Europa (AFCENT); Casteau/Brussel,17 juni 1969 (Trb. 1969, 166).

5 Artikel 4 van de Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Algemeen Hoofdkwartier van de Geallieerde Mogendheden in Europa inzake de bijzondere voorwaarden, die toepasselijk zijn op de vestiging en het functioneren van internationale militaire hoofdkwartieren binnen het Europese grondgebied van het Koninkrijk der Nederlanden; Parijs, 25 mei 1964 (Trb. 1964, 131).

6 Alexander Orakhelashvili, Jurisdictional Immunities of International Organizations: from Abstract functionality to Absolute Immunity, in: Alexander Orakhelashvili (ed.), *Research Handbook on Jurisdiction and Immunities in International Law*, Edward Elgar Publishing (2015) 498-499. Zie ook Michael Wood, 'Do International Organizations Enjoy Immunity under Customary International Law?' 10 *International Organizations Law Review* (2013) 287–318.

7 EHRM 18 februari 1999, Beer and Regan v. Germany, Application no. 28934/95 en Waite and Kennedy v. Germany, Application no. 26083/94.

die "in het bijzonder worden gebruikt of beoogd zijn voor gebruik door de staat voor andere dan niet-commerciële overheidsdoeleinden"). Dat betekent dat beslag mogelijk is op goederen met een niet-publieke bestemming.

Artikel 18, dat specifiek betrekking heeft op conservatoire maatregelen, zoals het beslag dat in casu in het geding is, kent de in artikel 19, onder c, genoemde uitzondering niet. Dit kan zo worden uitgelegd dat op grond van internationaal gewoonterecht geen uitzondering bestaat op immuniteit bij conservatoir beslag op goederen met een niet-publieke bestemming. De Hoge Raad heeft in haar uitspraak van 30 september 2016 (ECLI:NL:HR:2016:2236 *) echter geoordeeld dat het ontbreken van de uitzondering voor eigendommen met een niet-publieke bestemming in artikel 18 niet als vastlegging van internationaal gewoonterecht kan worden aangemerkt. Uit de totstandkoming van het VN-verdrag blijkt namelijk dat de formulering van deze bepaling een compromis vormde. Bovendien had de Commissie van Advies inzake Volkenrechtelijke vraagstukken de minister geadviseerd bij deze bepaling een voorbehoud te maken. Derhalve bestaat in Nederland een uitzondering op immuniteit van staten bij executoriale of conservatoire maatregelen tegen staatseigendommen met een niet-publieke bestemming. In twee latere zaken heeft de Hoge Raad vervolgens bepaald dat degene die beslag wil leggen op eigendommen van een staat moet bewijzen dat de betreffende goederen daadwerkelijk vatbaar zijn voor beslag en executie en dus geen publieke bestemming hebben (14 oktober 2016,* ECLI:NL:HR:2016.2371 *en* ECLI:NL:HR:2016:2354).

Het Hof past de uitspraken van de Hoge Raad over uitzonderingen op staatsimmuniteit vervolgens toe op SHAPE *als "volkenrechtelijke entiteit". Blijkbaar gaat het Hof ervan uit dat voor internationale organisaties, belast met de uitvoering van door de oprichtende staten opgedragen taken, vergelijkbare (gewoonterechtelijke) uitzonderingen op immuniteit van executie gelden als voor de staten zelf. Dat is een vrij grote stap, aangezien in de ontwikkeling van het recht van immuniteiten van internationale organisaties het gewoonterecht geen grote rol speelt.[8] Verder heeft, zoals gezegd, immuniteit van internationale organisaties een andere achtergrond dan die van staten. Bij de laatste is de uit soevereiniteit voortvloeiende gelijkheid en onafhankelijkheid van staten de basis voor immuniteit terwijl immuniteit van internationale organisaties is gebaseerd op het idee van functionele noodzakelijkheid (noodzaak van een onafhankelijke uitoefening van de functies van de organisatie). Dat impliceert dat voor het vaststellen van de immuniteit van een organisatie haar doel en taken moeten worden meegewogen. Zo genieten bijvoorbeeld organisaties met een meer financiële dan politieke taak in het algemeen minder immuniteiten.[9] Het had daarom in de rede gelegen dat het Hof de toepassing van regels over staatsimmuniteit op een internationale organisatie had gemotiveerd en gerelateerd aan SHAPE's functies. Het Hof zet deze stap niet en past de regels direct toe, concluderend dat Supreme niet heeft aangetoond dat de Escrow-tegoeden waarop beslag is gelegd geen publieke bestemming hadden. Verder waren naar het oordeel van het Hof ook geen andere in het VN-verdrag genoemde uitzonderingen van toepassing.*

Tot slot onderzoekt het Hof of artikel 6 EVRM *aan een beroep op immuniteit in de weg staat. Eerder kwam de Rechtbank Limburg na een uitgebreide afweging tot het oordeel dat een beroep op immuniteit voor de rechtsprekende rechtsmacht faalt omdat Supreme anders de toegang tot een redelijke geschillenprocedure zou worden ontnomen. In casu gaat het om immuniteit van executie van SHAPE, wat expliciet bij verdrag is vastgelegd. Het ten uitvoer leggen van dwangmaatregelen kan een groter effect hebben op de onafhankelijk functie-uitoefening van een internationale organisatie dan alleen de gang naar de lokale rechter. Immuniteit van rechtsmacht impliceert dan ook niet automatisch dat sprake is van immuniteit van executie.[10] Het Hof kan zodoende tot een ander oordeel komen. Dat doet ze ook onder verwijzing naar vaste rechtspraak van het EHRM, wat de NAVO ongetwijfeld zal toejuichen gezien haar kritisch oordeel over de rechterlijke uitleg van artikel 6 EVRM ten aanzien van de organisatie in juridische geschillen voor verschillende fora.[11] Op dit punt is de motivering van*

---

8 Michael Wood, 'Do International Organizations Enjoy Immunity under Customary International Law?' 10 *International Organizations Law Review* (2013) 287–318.

9 Chanaka Wickremasinghe, International Organizations or Institutions, Immunities before National Courts, Max Planck Encyclopedia of Public International Law (juli 2009) 2 en 5.

10 Vgl. Sir Michael Wood, Immunity from Jurisdiction and Immunity from Measures of Constraint, in: Roger O'Keefe e.a., The United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property: A Commentary, Oxford University Press (2013).

11 Gezien het artikel van een vooraanstaand, voormalig NAVO-jurist: Peter Olson, 'Immunities of International Organizations, A NATO View', *International Organizations Law Review* 10 (2013), 419-433.

het Hof echter zeer summier. Dit roept de vraag op wat in casu de doorslag heeft gegeven: taak en functie van SHAPE, de verdragsrechtelijke grondslag voor de immuniteit, de aard van de immuniteit of een combinatie hiervan. Gezien het ontbreken van internationaal gewoonterecht en de schaarse jurisprudentie op dit vlak wordt een uitleg node gemist. Doordat Supreme cassatie heeft ingesteld, is het duidelijk dat in het geschil tussen SHAPE en SUPREME het laatste nog niet is gezegd over immuniteit van SHAPE, mogelijke beperkingen daarop en de relatie met artikel 6 EVRM.

Lijst van de resultaten **Afdrukken**

Zoekcriteria:
Zaaknummer = C-186/19

Zoekopdracht wijzigen

Lijst van de resultaten per zaak | Lijst van de documenten

Resultaat van de opzoeking: 1 zaak (zaken)

1/1 **C-186/19 - Supreme Site Services e.a.** **[Afgesloten zaak]**

Hoofdprocedure

Arrest van het Hof (Eerste kamer) van 3 september 2020
Supreme Site Services GmbH e.a. tegen Supreme Headquarters Allied Powers Europe
Verzoek van de Hoge Raad der Nederlanden om een prejudiciële beslissing
Prejudiciële verwijzing – Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken – Verordening (EU) nr. 1215/2012 – Artikel 1, lid 1 – Werkingssfeer – Burgerlijke en handelszaken – Rechterlijke bevoegdheid – Uitsluitende bevoegdheden – Artikel 24, punt 5 – Geschillen ten aanzien van de tenuitvoerlegging van beslissingen – Vordering van een internationale organisatie die gebaseerd is op immuniteit van executie en strekt tot opheffing van een conservatoir derdenbeslag alsmede tot het opleggen van een verbod om opnieuw beslag te leggen
Zaak C-186/19

Jurisprudentie
gepubliceerd in de digitale Jurisprudentie (Algemene Jurisprudentie)

Links naar de teksten

	Curia	EUR-Lex	Autres Liens
Conclusie ECLI:EU:C:2020:252			
Arrest ECLI:EU:C:2020:638			

InfoCuria
Case-law

English (en)

ECLI:EU:C:2020:252

CONCLUSIE VAN ADVOCAAT-GENERAAL

H. SAUGMANDSGAARD ØE

van 2 april 2020 (1)

Zaak C-186/19

Supreme Site Services GmbH,

Supreme Fuels GmbH & Co KG,

Supreme Fuels Trading Fze

tegen

Supreme Headquarters Allied Powers Europe

[verzoek van de Hoge Raad der Nederlanden om een prejudiciële beslissing]

„Prejudiciële verwijzing – Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken – Rechterlijke bevoegdheid en tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken – Verordening (EU) nr. 1215/2012 – Werkingssfeer – Artikel 1, lid 1 – Begrip ‚burgerlijke en handelszaken' – Voorlopige of bewarende maatregelen – Procedure tot opheffing van een conservatoir derdenbeslag – Vordering die wordt ingesteld door een internationale organisatie – Handeling of nalaten in de uitoefening van het openbaar gezag – Begrip – Bodemprocedure tot erkenning van het bestaan van een contractuele schuldvordering – Levering van brandstoffen in het kader van een vredesmissie – Immuniteit van executie van die internationale organisatie"

I. Inleiding

1. Het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing, dat is ingediend door de Hoge Raad der Nederlanden, heeft betrekking op de uitlegging van artikel 1, lid 1, en artikel 24, punt 5, van verordening (EU) nr. 1215/2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken(2).

2. Dit verzoek is ingediend in het kader van een kort geding dat door Supreme Headquarters Allied Powers Europe (hierna: „SHAPE") - een internationale organisatie - is ingesteld teneinde te verkrijgen dat, ten eerste, wordt overgegaan tot opheffing van een conservatoir derdenbeslag dat Supreme Site Services GmbH, Supreme Fuels GmbH & Co KG en Supreme Fuels Trading Fze - drie vennootschappen die in respectievelijk Zwitserland, Duitsland en de Verenigde Arabische Emiraten zijn gevestigd (hierna

gezamenlijk: „Supreme”) - hebben gelegd op een escrowrekening, en dat, ten tweede, aan Supreme een verbod wordt opgelegd om opnieuw, op dezelfde feitelijke gronden, beslag te leggen. Voor het conservatoir derdenbeslag was verlof verleend nadat Supreme daartoe - eveneens bij de voorzieningenrechter - een vordering had ingesteld in afwachting van de beslechting van een contractueel geschil met SHAPE over de betaling van brandstoffen die waren geleverd ten behoeve van een vredesoperatie van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) in Afghanistan.

3. Tegen deze achtergrond heeft de verwijzende rechter meerdere vragen gesteld aan het Hof. Meer bepaald wenst die rechter met zijn vragen te vernemen of de Belgische rechter, gelet op het feit dat de escrowrekening waarop het conservatoir derdenbeslag is gelegd is geopend bij een bank in België, krachtens artikel 24, punt 5(3), van verordening nr. 1215/2012 bij uitsluiting bevoegd is om zich over de opheffing van dat beslag uit te spreken.

4. Die vraag impliceert dat een antwoord moet worden gegeven op de vraag die eraan voorafgaat, te weten of een vordering in kort geding zoals die in het hoofdgeding onder „burgerlijke en handelszaken” en dus binnen de – in artikel 1, lid 1, omschreven – werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012 valt. De twijfels die de verwijzende rechter dienaangaande heeft, vloeien voort uit het feit dat SHAPE zich ter ondersteuning van haar vordering in kort geding heeft beroepen op de immuniteit van executie die zij krachtens het internationaal recht geniet.

5. Op verzoek van het Hof zal deze conclusie zich toespitsen op de vraag van de verwijzende rechter over de uitlegging van artikel 1, lid 1, van verordening nr. 1215/2012.

6. Ter afsluiting van mijn uiteenzetting zal ik het Hof in overweging geven om te oordelen dat het antwoord op de vraag of een tot opheffing van een conservatoir derdenbeslag strekkende vordering in kort geding, zoals die in het hoofdgeding, onder het begrip „burgerlijke en handelszaken” in de zin van artikel 1, lid 1, van die verordening valt, afhangt van de aard van het recht dat met dat derdenbeslag moet worden gewaarborgd en van het antwoord op de vraag of dit recht zijn grondslag vindt in een handeling van openbaar gezag of in een rechtsbetrekking die een uiting is van openbaar gezag, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan in het licht van de in die bepaling neergelegde uitzondering die betrekking heeft op een „handeling of nalaten in de uitoefening van het openbaar gezag”.

7. Met name zal ik uiteenzetten waarom het feit dat een internationale organisatie zich beroept op een immuniteit die zij aan het internationaal recht stelt te ontlenen, mijns inziens niet beslissend is voor die analyse en er niet aan in de weg staat dat de nationale rechter zich op grond van verordening nr. 1215/2012 internationaal bevoegd verklaart.

II. Toepasselijke bepalingen

A. Verordening nr. 1215/2012

8. Overweging 10 van verordening nr. 1215/2012 preciseert:

> „Het is van belang dat alle belangrijke burgerlijke en handelszaken onder de werkingssfeer van deze verordening worden gebracht, met uitzondering van bepaalde duidelijk omschreven aangelegenheden […].”

9. Artikel 1, lid 1, van die verordening bepaalt het volgende:

> „Deze verordening wordt toegepast in burgerlijke en handelszaken, ongeacht de aard van het gerecht. Zij heeft met name geen betrekking op fiscale zaken, douanezaken en administratiefrechtelijke zaken, noch op de aansprakelijkheid van de staat wegens een handeling of nalaten in de uitoefening van het openbaar gezag (acta jure imperii).”

B. Nederlands recht

10. Artikel 700 van het Nederlandse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (hierna: „WBR”) luidt:

> „1. Voor het leggen van conservatoir beslag is verlof vereist van de voorzieningenrechter van de rechtbank binnen welker rechtsgebied zich een of meer van de betrokken zaken bevinden, dan wel, indien het beslag niet op zaken betrekking heeft, de schuldenaar of degene of een dergenen onder wie het beslag gelegd wordt, woonplaats heeft.

[…]”

11. Artikel 705, lid 1, WBR bepaalt:

„De voorzieningenrechter die verlof tot het beslag heeft gegeven kan, rechtdoende in kort geding, het beslag op vordering van elke belanghebbende opheffen, onverminderd de bevoegdheid van de gewone rechter.”

III. Hoofdgeding, prejudiciële vragen en procedure bij het Hof

12. SHAPE is een internationale organisatie die is opgericht bij het op 28 augustus 1952 te Parijs ondertekende Protocol nopens de rechtspositie van internationale militaire hoofdkwartieren, ingesteld uit hoofde van het Noord-Atlantisch Verdrag (hierna: „Protocol van Parijs”)(4). In Brunssum (Nederland) is een aan SHAPE ondergeschikt regionaal hoofdkwartier gevestigd, te weten het Allied Joint Force Command Brunssum (hierna: „JFCB”).

13. Supreme heeft aan SHAPE op grond van twee Basic Ordering Agreements (algemene akkoorden voor de plaatsing van opdrachten; hierna: „BOA”) brandstoffen geleverd ten behoeve van de NAVO-missie International Security Assistance Force in Afghanistan (internationale veiligheidsmacht in Afghanistan; hierna: „ISAF”).

14. In november 2013 hebben JFCB en Supreme met een Belgische bank een escrowovereenkomst ondertekend die voorzag in de opening van een escrowrekening ter dekking van schadevorderingen of van andere aanpassingen die erkende NAVO-klanten aan Supreme verschuldigd zouden kunnen zijn.

15. Eind 2015 heeft Supreme zowel SHAPE als JFCB voor de rechtbank Limburg gedagvaard en de betaling van verschillende bedragen vanuit het tegoed op de escrowrekening gevorderd (hierna: „bodemprocedure”). Supreme heeft ter ondersteuning van haar vordering aangevoerd dat zij op grond van de BOA’s brandstoffen had geleverd aan SHAPE ten behoeve van de ISAF-missie in Afghanistan, en dat SHAPE en JFCB de op hen rustende betalingsverplichtingen niet waren nagekomen.

16. SHAPE en JFCB hebben in een incident een exceptie van onbevoegdheid opgeworpen, waarbij zij zich hebben beroepen op de immuniteit van jurisdictie die zij krachtens het internationaal recht zouden genieten als internationale organisatie. Bij vonnis van 8 februari 2017 heeft de rechtbank Limburg zich bevoegd verklaard om kennis te nemen van de vorderingen van Supreme. Op 4 mei 2017 heeft SHAPE tegen dit vonnis hoger beroep ingesteld.

17. Naast de bodemprocedure zijn bij de rechtbank Limburg nog twee procedures ingesteld, eerst door Supreme en vervolgens door SHAPE.

18. In de eerste plaats heeft de voorzieningenrechter van de rechtbank Limburg Supreme bij beschikking van 14 april 2016 op grond van artikel 700 WBR verlof verleend voor een conservatoir derdenbeslag op het tegoed op de escrowrekening. Het conservatoir derdenbeslag is gelegd op 18 april 2016.

19. In de tweede plaats heeft SHAPE op 17 maart 2017 bij diezelfde rechter in kort geding gevorderd dat het conservatoir derdenbeslag op de escrowrekening zou worden opgeheven en dat aan Supreme een verbod zou worden opgelegd om opnieuw, op dezelfde feitelijke gronden, een dergelijk beslag te leggen. SHAPE heeft haar vorderingen ondersteund met een beroep op immuniteit van executie op grond van artikel XI, lid 2, van het Protocol van Parijs, dat in wezen bepaalt dat tegen een op grond van het Noord-Atlantisch Verdrag ingesteld hoofdkwartier geen enkele executiemaatregel kan worden genomen.

20. Bij vonnis van 12 juni 2017 heeft de rechtbank Limburg de vorderingen van SHAPE toegewezen.

21. Dit vonnis is op 27 juni 2017 bevestigd door het gerechtshof ’s-Hertogenbosch.

22. Op 21 augustus 2017 heeft Supreme tegen het arrest van laatstgenoemde rechter beroep in cassatie ingesteld bij de Hoge Raad der Nederlanden, die ambtshalve de vraag heeft opgeworpen of de Nederlandse rechterlijke instanties krachtens verordening nr. 1215/2012 internationaal bevoegd zijn om kennis te nemen van de vordering in kort geding van SHAPE.

23. In deze omstandigheden heeft de Hoge Raad der Nederlanden de behandeling van de zaak geschorst en het Hof verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

„1) a) Moet [verordening nr. 1215/2012] aldus worden uitgelegd dat een zaak als de onderhavige, waarin een internationale organisatie vordert

i) opheffing van een door de wederpartij in een andere lidstaat gelegd conservatoir derdenbeslag, en

ii) een verbod aan de wederpartij om opnieuw, op dezelfde feitelijke gronden, conservatoir beslag te leggen,

en aan die vorderingen immuniteit van executie ten grondslag is gelegd, geheel of gedeeltelijk moet worden aangemerkt als een burgerlijke of handelszaak als bedoeld in artikel 1, lid 1 [van die verordening]?

b) Komt bij de beantwoording van vraag 1(a) betekenis toe, en zo ja welke, aan de omstandigheid dat de rechter van een lidstaat het beslagverlof heeft verleend voor een vordering die de wederpartij pretendeert te hebben op de internationale organisatie, over welke vordering in die lidstaat een bodemprocedure aanhangig is die betrekking heeft op een contractueel geschil over de betaling van brandstoffen die zijn geleverd ten behoeve van een vredesoperatie die wordt uitgevoerd door een met de internationale organisatie verbonden internationale organisatie?

2) a) Indien het antwoord op vraag 1(a) bevestigend luidt, moet artikel 24, aanhef en onder 5, [van verordening nr. 1215/2012] aldus worden uitgelegd dat, in een geval waarin de rechter van een lidstaat verlof heeft verleend tot het leggen van conservatoir derdenbeslag en dit beslag vervolgens in een andere lidstaat is gelegd, de gerechten van de lidstaat waar het conservatoir derdenbeslag is gelegd, bij uitsluiting bevoegd zijn om kennis te nemen van een vordering tot opheffing van dat beslag?

b) Komt bij de beantwoording van vraag 2(a) betekenis toe, en zo ja welke, aan de omstandigheid dat de internationale organisatie aan haar vordering tot opheffing van het conservatoir derdenbeslag immuniteit van executie ten grondslag heeft gelegd?

3) Indien bij de beantwoording van de vraag of sprake is van een burgerlijke of handelszaak als bedoeld in artikel 1, lid 1 [van verordening nr. 1215/2012], respectievelijk de vraag of sprake is van een vordering die valt onder het bereik van artikel 24, aanhef en onder 5, [van die verordening], betekenis toekomt aan de omstandigheid dat de internationale organisatie aan haar vorderingen immuniteit van executie ten grondslag heeft gelegd, in hoeverre is de aangezochte rechter gehouden om te beoordelen of het beroep op immuniteit van executie doel treft, en geldt daarbij de regel dat hij alle hem ter beschikking staande gegevens in aanmerking moet nemen, daaronder begrepen, in voorkomend geval, de betwistingen van de verweerder, dan wel een andere regel?”

24. Supreme, SHAPE, de Nederlandse, de Belgische, de Griekse, de Italiaanse en de Oostenrijkse regering alsook de Europese Commissie hebben schriftelijke opmerkingen ingediend bij het Hof.

25. Supreme, SHAPE, de Nederlandse, de Belgische, de Griekse en de Oostenrijkse regering alsook de Commissie zijn op de pleitzitting van 12 december 2019 verschenen.

IV. Analyse

A. Overwegingen vooraf

26. Met zijn eerste prejudiciële vraag, die uiteenvalt in twee onderdelen, wenst de verwijzende rechter te vernemen of een vordering in kort geding zoals die van SHAPE onder „burgerlijke en handelszaken” in de zin van artikel 1, lid 1, van verordening nr. 1215/2012 en dus binnen de werkingssfeer van deze verordening valt.

27. Meer bepaald vraagt de verwijzende rechter zich in wezen af of het antwoord op de vraag of een dergelijke vordering binnen de materiële werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012 valt, afhangt van het antwoord op de vraag of de bodemprocedure zelf binnen die werkingssfeer valt [eerste vraag, onder b)]. Daarnaast wenst hij duidelijkheid te verkrijgen over de vraag of, wanneer een internationale organisatie zich beroept op de immuniteit van executie die zij krachtens het internationaal recht geniet, deze immuniteit er automatisch aan in de weg staat dat haar vordering binnen de materiële werkingssfeer van die verordening valt, althans ertoe moet leiden dat zij onder de uitzondering valt die betrekking heeft op een „handeling of nalaten in de uitoefening van het openbaar gezag” in

de zin van artikel 1, lid 1, van die verordening [eerste vraag, onder a)].

28. Alvorens die vragen één voor één te onderzoeken, zal ik enkele korte opmerkingen maken over de ontvankelijkheid van het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing.

B. Ontvankelijkheid van het verzoek om een prejudiciële beslissing

29. In haar schriftelijke opmerkingen stelt SHAPE dat het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing, en meer bepaald de eerste en de tweede vraag van de verwijzende rechter, niet-ontvankelijk zijn voor zover zij betrekking hebben op haar vordering tot opheffing van het door Supreme op de escrowrekening gelegde conservatoire derdenbeslag. Die vragen zijn deels hypothetisch geworden, omdat de Belgische rechter op grond van een verdrag tussen België en Nederland(5) reeds toestemming heeft gegeven voor de tenuitvoerlegging van de beslissingen van 12 juni 2017 van de rechtbank Limburg en 27 juni 2017 van het gerechtshof ’s-Hertogenbosch, alsmede omdat het door Supreme op de escrowrekening gelegde conservatoire derdenbeslag reeds is opgeheven.

30. In dit verband dient te worden gepreciseerd dat er volgens vaste rechtspraak een vermoeden van relevantie geldt voor de vragen betreffende de uitlegging van het Unierecht die de nationale rechter heeft gesteld binnen het onder zijn eigen verantwoordelijkheid geschetste wettelijke en feitelijke kader, ten aanzien waarvan het niet aan het Hof staat om de juistheid te onderzoeken. Het Hof kan met name slechts weigeren uitspraak te doen op een prejudicieel verzoek van een nationale rechter wanneer diens verzoek om het Unierecht uit te leggen of de geldigheid van een regel van Unierecht te beoordelen kennelijk op generlei wijze verband houdt met een reëel geschil of met het voorwerp van het hoofdgeding, of wanneer het vraagstuk van hypothetische aard is.(6)

31. Mijns inziens is dit in casu niet het geval. In dit verband kan worden volstaan met de opmerking dat de verwijzende rechter in het kader van de procedure in kort geding die bij hem is ingesteld, in cassatie uitspraak dient te doen op de twee hierboven genoemde beslissingen waarvan de tenuitvoerlegging heeft geleid tot de opheffing van het conservatoire derdenbeslag dat Supreme had gelegd op de escrowrekening. Tegen deze achtergrond is de vraag of de Nederlandse rechters krachtens verordening nr. 1215/2012 internationaal bevoegd zijn om zich over die opheffing uit te spreken mijns inziens niet hypothetisch, noch houdt zij kennelijk geen verband met het reële geschil of met het voorwerp van het hoofdgeding.

32. Na deze precisering rijst tevens de vraag of het verzoek om een prejudiciële beslissing niet-ontvankelijk zou moeten worden verklaard omdat het hoofdgeding ten gevolge van het arrest van 10 december 2019 van het gerechtshof ’s-Hertogenbosch - waar partijen ter terechtzitting de aandacht op hebben gevestigd - zonder voorwerp is geraakt.

33. Ik wijs erop dat die rechter in dat arrest heeft bevestigd dat de rechtbank Limburg bevoegd is in het kader van de bodemprocedure, maar tegelijk heeft opgemerkt dat de door SHAPE en JFCB ingeroepen immuniteit van jurisdictie als absoluut moet worden beschouwd voor zover zij de uitoefening van hun officiële functies betreft. Los van het feit dat het op de escrowrekening gelegde conservatoire derdenbeslag reeds is opgeheven, kan men zich dus afvragen of de Nederlandse rechters nog de mogelijkheid hebben om in de toekomst opnieuw verlof te verlenen voor het leggen van beslag op de escrowrekening.

34. In dit verband klopt het dat het Hof in verschillende zaken soms zelf heeft vastgesteld dat het geding voor de nationale rechter zonder voorwerp was geraakt, en heeft geoordeeld dat de voorgelegde prejudiciële vragen om die reden niet-ontvankelijk waren.(7)

35. In casu blijkt evenwel uit de ter terechtzitting door partijen verstrekte aanwijzingen dat voor de Hoge Raad der Nederlanden een beroep in cassatie aanhangig is tegen het arrest van 10 december 2019 van het gerechtshof ’s-Hertogenbosch. Aangezien SHAPE de Nederlandse rechter in haar kort geding uitdrukkelijk heeft verzocht Supreme te verbieden om opnieuw conservatoir derdenbeslag op de escrowrekening te leggen, betwijfel ik of kan worden geoordeeld dat het hoofdgeding zonder voorwerp is geraakt, zolang de Hoge Raad geen definitief antwoord heeft gegeven op de vraag of SHAPE zich in het kader van de bodemprocedure op goede gronden op haar immuniteit van jurisdictie kan beroepen en of die immuniteit er als zodanig aan in de weg staat dat opnieuw verlof wordt verleend voor het leggen van beslag op de escrowrekening.

36. Het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing moet mijns inziens dan ook ontvankelijk worden verklaard.

C. Invloed van de bodemprocedure [eerste vraag, onder b)]

37. Met zijn eerste vraag, onder b), vraagt de verwijzende rechter zich in wezen af of hij,

om vast te stellen of een vordering in kort geding zoals die van SHAPE onder het begrip „burgerlijke en handelszaken” en dus binnen de materiële werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012 valt, rekening moet houden met het antwoord op de vraag of de bodemprocedure zelf binnen die materiële werkingssfeer valt.

38. In herinnering dient te worden gebracht dat het conservatoire derdenbeslag waarvan SHAPE in kort geding de opheffing heeft gevorderd, volgens de door de verwijzende rechter verstrekte aanwijzingen is gelegd op grond van een schuldvordering die Supreme op SHAPE stelt te hebben in het kader van het contractuele bodemgeschil.

39. Dienaangaande heeft het Hof verduidelijkt dat onder „voorlopige of bewarende maatregelen” maatregelen moeten worden verstaan die tot doel hebben een feitelijke of juridische situatie in stand te houden ter bewaring van rechten waarvan de erkenning voor het overige wordt gevorderd voor de rechter die van het bodemgeschil kennisneemt.(8)

40. Mijns inziens kan nauwelijks worden betwijfeld dat die definitie zich uitstrekt tot een conservatoir derdenbeslag als het beslag dat in de omstandigheden van het hoofdgeding is gelegd door Supreme, alsmede tot elk conservatoir derdenbeslag waarvoor zij de Nederlandse rechter in de toekomst op grond van dezelfde feiten om verlof zou kunnen verzoeken.

41. Na deze verduidelijking ben ik van mening dat een vordering in kort geding zoals die van SHAPE moet worden geacht betrekking te hebben op „voorlopige of bewarende maatregelen”, aangezien zij ertoe strekt dat het door Supreme gelegde conservatoir derdenbeslag wordt opgeheven en dat aan die partij een verbod wordt opgelegd om opnieuw, op dezelfde feitelijke gronden, beslag te leggen.(9)

42. Wat betreft de methode om vast te stellen of verordening nr. 1215/2012 materieel van toepassing is op een vordering in kort geding zoals die in het hoofdgeding, die betrekking heeft op „voorlopige of bewarende maatregelen”, merk ik op dat ter terechtzitting drie verschillende stellingen zijn aangevoerd.

43. Ten eerste heeft Supreme, die op dit punt wordt gevolgd door de Griekse regering, in wezen aangevoerd dat de toepassing van verordening nr. 1215/2012 op een vordering in kort geding zoals die van SHAPE afhangt van het antwoord op de vraag of de bodemprocedure zelf binnen de werkingssfeer van die verordening valt, en dus van de aard van die procedure.(10)

44. Ten tweede heeft SHAPE aangevoerd dat de vraag of een vordering die zoals de hare betrekking heeft op voorlopige of bewarende maatregelen een burgerlijke of handelszaak betreft, niet kan worden beantwoord op basis van de civiel- of handelsrechtelijke aard van de bodemprocedure en los van deze procedure moet worden beoordeeld.

45. Ten derde hebben de Nederlandse en de Belgische regering alsook de Commissie aangevoerd dat niet de aard en de kwalificatie van de bodemprocedure beslissend zijn, maar daarentegen moet worden nagegaan of de rechten die met dat derdenbeslag in het kader van die procedure moeten worden gewaarborgd, verband houden met „burgerlijke en handelszaken” in de zin van artikel 1, lid 1, van verordening nr. 1215/2012.

46. Ik sluit mij bij deze laatste stelling aan.

47. In herinnering dient namelijk te worden gebracht dat het Hof ten aanzien van de uitlegging van teksten die dateren van vóór verordening nr. 1215/2012, en meer bepaald van het Executieverdrag(11), heeft geoordeeld dat voorlopige of bewarende maatregelen kunnen dienen tot bewaring van rechten van zeer onderscheiden aard, zodat de vraag of dat Verdrag erop kan worden toegepast niet door de aard van die maatregelen moet worden bepaald, maar door de aard van de rechten die erdoor worden bewaard en die het voorwerp zijn van de bodemprocedure.(12)

48. Zonder deze regel los te laten(13) heeft het Hof reeds de gelegenheid gehad om te verduidelijken dat volgens die regel het lot van een verzoek om voorlopige of bewarende maatregelen, anders dan Supreme en de Griekse regering stellen, niet verbonden is met dat van de bodemprocedure.(14)

49. Zo heeft het Hof in het arrest de Cavel II(15) in herinnering gebracht dat het in het arrest de Cavel I(16) had geoordeeld dat een vordering tot verzegeling die was ingesteld in het kader van een echtscheidingsprocedure die van de werkingssfeer van het Executieverdrag was uitgesloten, zelf buiten die werkingssfeer viel, niet omdat het om een nevenvordering ging, maar omdat zij wegens haar bijzondere inhoud in casu tot de vermogensrechtelijke betrekkingen van de echtgenoten bleek te behoren. Voorts heeft het Hof ten aanzien van een andere voorlopige maatregel – die niettemin met dezelfde bodemprocedure samenhing - vastgesteld dat die een ander lot beschoren kon zijn voor zover hij tot doel had in het levensonderhoud van de echtgenoot te voorzien en aldus deel

uitmaakte van de onderhoudsverplichting, die wél binnen de werkingssfeer van dat Verdrag viel.(17)

50. Vervolgens heeft het Hof tevens geoordeeld dat wanneer de gevorderde voorlopige maatregelen betrekking hebben op een onderwerp dat binnen de materiële werkingssfeer van het Executieverdrag valt, dit Verdrag van toepassing is, ook indien reeds een bodemprocedure aanhangig is of kan worden gemaakt en ongeacht of deze procedure voor arbiters moet worden gevoerd en derhalve moet worden uitgesloten van de werkingssfeer van dat Verdrag.(18)

51. Volgens de algemene tendens die zich in het licht van die rechtspraak aftekent(19), komt het mij voor dat het beslissende criterium bestaat in de aard van de rechten ter erkenning waarvan de bodemprocedure is ingesteld en ter waarborging waarvan voorlopige of bewarende maatregelen zijn gevorderd. Met name kan niet worden geoordeeld dat elk verzoek om „voorlopige of bewarende maatregelen", louter wegens de accessoire aard ervan, automatisch binnen dan wel buiten de werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012 dient te vallen naargelang de bodemprocedure al dan niet binnen die werkingssfeer valt.(20) Voorts moet worden nagegaan of het voorwerp van die maatregelen, dat wil zeggen de rechten die zij ten gronde beogen te waarborgen, al dan niet betrekking heeft op „burgerlijke en handelszaken" die binnen de werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012 vallen.

52. Ik voeg hieraan toe dat een dergelijke benadering mij in overeenstemming lijkt te zijn met de rechtspraak die impliceert dat artikel 24 van het Executieverdrag (thans artikel 35 van verordening nr. 1215/2012) - op grond waarvan een gerecht van een verdragsluitende lidstaat, zelfs indien het niet bevoegd is om van het bodemgeschil kennis te nemen, bevoegd is om uitspraak te doen op een verzoek om een voorlopige of bewarende maatregel - enkel ter verkrijging van voorlopige of bewarende maatregelen kan worden ingeroepen op gebieden die vallen binnen de werkingssfeer van dat Verdrag, zoals omschreven in artikel 1 daarvan.(21)

53. Aangezien uit de door de verwijzende rechter verstrekte aanwijzingen blijkt dat voor het conservatoire derdenbeslag verlof is verleend op grond van een schuldvordering die Supreme op SHAPE stelt te hebben in het kader van het contractuele geschil dat het voorwerp is van de bodemprocedure, ben ik in de omstandigheden van het hoofdgeding van mening dat de vaststelling of verordening nr. 1215/2012 al dan niet van toepassing is op een vordering in kort geding zoals die van SHAPE, die ertoe strekt dat het conservatoire derdenbeslag wordt opgeheven, moet worden gebaseerd op de aard van het vorderingsrecht dat met dat beslag in het kader van die bodemprocedure moet worden gewaarborgd.

D. Invloed van het internationaal recht inzake immuniteiten [eerste vraag, onder a)]

54. Met zijn eerste vraag, onder a), wenst de verwijzende rechter in wezen van het Hof te vernemen of het feit dat een internationale organisatie zich ter ondersteuning van haar vorderingen in een kort geding als dat in het hoofdgeding beroept op immuniteit van executie, automatisch in de weg staat aan de toepassing van verordening nr. 1215/2012 of er in elk geval toe moet leiden dat een dergelijke vordering onder de uitzondering valt die betrekking heeft op een „handeling of nalaten in de uitoefening van het openbaar gezag" in de zin van artikel 1, lid 1, van die verordening.

55. Concreet komt het mij voor dat de vraag van de verwijzende rechter met name voortvloeit uit de koppeling die in artikel 1, lid 1, van verordening nr. 1215/2012 tot stand wordt gebracht tussen de uitzondering die betrekking heeft op een „handeling of nalaten in de uitoefening van het openbaar gezag" en het begrip „acta jure imperii", dat tevens in het internationaal recht wordt gebruikt in verband met het beginsel van immuniteit van staten.

56. Mijn analyse zal uit de volgende stappen bestaan. In de eerste plaats zal ik algemene opmerkingen maken over het begrip „acta jure imperii" en over het onderscheid dat in het internationaal recht wordt gemaakt tussen immuniteiten van staten en immuniteiten van internationale organisaties. In de tweede plaats zal ik nagaan of dat onderscheid tot gevolg moet hebben dat geschillen waarbij internationale organisaties betrokken zijn, automatisch uitgesloten zijn van de werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012. Ik zal deze vraag ontkennend beantwoorden maar daarbij, in de derde plaats, benadrukken dat een handeling of nalaten van een internationale organisatie mijns inziens onder de in artikel 1, lid 1, van die verordening neergelegde uitzondering betreffende een „handeling of nalaten in de uitoefening van het openbaar gezag" kan vallen. Tot slot zal ik de criteria verduidelijken die in de rechtspraak zijn geformuleerd om vast te stellen of een handeling of nalaten uit de uitoefening van het openbaar gezag voortvloeit, en zal ik vervolgens uiteenzetten waarom het voor de beoordeling van die criteria mijns inziens niet beslissend is dat een internationale organisatie zich op immuniteit van jurisdictie of executie beroept.

57. Ik voeg hier alvast aan toe dat Supreme in haar schriftelijke opmerkingen stelt dat de door SHAPE ter ondersteuning van haar vordering in kort geding ingeroepen immuniteit van executie niet relevant is. Supreme werpt daarentegen de vraag op of, voor zover de toepasselijkheid van verordening nr. 1215/2012 op een vordering zoals die van SHAPE afhangt van de vraag of de bodemprocedure zelf binnen de materiële werkingssfeer van deze verordening valt, de in die procedure aangevoerde immuniteit van jurisdictie er al dan niet aan in de weg kan staan dat een dergelijke vordering onder het begrip „burgerlijke en handelszaken" in de zin van artikel 1, lid 1, van die verordening valt.

58. In dit verband wijs ik erop dat het voor de beantwoording van de vraag over de gevolgen van het internationaal recht inzake immuniteiten voor de materiële werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012 mijns inziens niet uitmaakt of die internationale organisatie zich op immuniteit van executie of jurisdictie beroept. Dat is overigens wat ik in het kader van mijn analyse van deze problematiek zal proberen te verduidelijken.

1. Inleidende opmerkingen over het internationaal recht inzake immuniteiten

59. De Nederlandse, de Belgische en de Oostenrijkse regering stellen in hun schriftelijke opmerkingen dat het begrip „acta jure imperii", op basis waarvan in het internationaal recht een onderscheid kan worden gemaakt tussen enerzijds handelingen in de uitoefening van het openbaar gezag en anderzijds in privaatrechtelijke hoedanigheid verrichte handelingen (acta jure gestionis), enkel relevant is wanneer de immuniteit van staten wordt ingeroepen. Die regeringen stellen zich met name op het standpunt dat de immuniteit van internationale organisaties van toepassing is op alle door hen verrichte handelingen, op voorwaarde dat deze nauw samenhangen met de doelstellingen van die organisaties of noodzakelijk zijn voor de vervulling van hun taken.

60. Wat de immuniteit van staten betreft, breng ik in herinnering dat het Hof in het arrest Mahamdia(22) heeft overwogen dat de immuniteit van jurisdictie, die tot doel heeft te voorkomen dat een staat voor het gerecht van een andere staat wordt gedaagd, bij de huidige stand van de internationale praktijk geen absolute waarde heeft en uitgesloten kan zijn indien het beroep in rechte betrekking heeft op jure gestionis verrichte, niet onder de uitoefening van het openbaar gezag vallende handelingen.

61. Zoals advocaat-generaal Szpunar terecht heeft opgemerkt in zijn conclusie in de zaak Rina(23), heeft het Hof aldus impliciet het reeds in het internationaal gewoonterecht verankerde beginsel erkend dat staten een relatieve immuniteit van jurisdictie genieten, die berust op een onderscheid tussen enerzijds jure imperii verrichte handelingen en anderzijds jure gestionis verrichte handelingen waarbij de immuniteit van jurisdictie over het algemeen niet van toepassing is.

62. Voorts merk ik op dat de immuniteit van executie van staten ook genuanceerd is in de rechtsleer en in het internationaal recht. Zo zijn de goederen en bezittingen van een staat die verband houden met handelingen die samenhangen met de soevereiniteit van de staat beschermd tegen elke gedwongen tenuitvoerlegging door de autoriteiten van een andere staat, terwijl dit niet geldt voor goederen en bezittingen die worden gebruikt voor handelsdoeleinden of die daartoe bestemd zijn.(24)

63. Voor de immuniteit van internationale organisaties komt daarentegen slechts beperkte relevantie toe aan het onderscheid tussen jure imperii en jure gestionis verrichte handelingen.(25)

64. Zoals de Nederlandse, de Belgische en de Oostenrijkse regering terecht opmerken, geldt voor de immuniteiten van internationale organisaties immers een andere logica dan voor de immuniteiten van staten. Terwijl staten hun immuniteiten ontlenen aan het beginsel „par in parem non habet imperium"(26), berusten de immuniteiten van internationale organisaties in de regel op de verdragen waarbij die organisaties zijn opgericht, op multilaterale overeenkomsten of op bilaterale akkoorden tussen de lidstaten van dezelfde organisatie.(27) Die immuniteiten zijn van functionele aard, aangezien zij ertoe strekken te waarborgen dat die organisaties de taken waarvoor zij zijn opgericht in volledige onafhankelijkheid kunnen uitvoeren.(28)

2. Geen noodzaak om geschillen waarbij internationale organisaties betrokken zijn, automatisch uit te sluiten van de materiële werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012

65. Aangezien de immuniteiten van internationale organisaties verschillen van die van staten en functioneel van aard zijn - wat betekent dat zij zich in theorie kunnen uitstrekken tot alle handelingen die deze organisaties bij het vervullen van hun taken verrichten - moet de vraag worden opgeworpen of de betrokkenheid van een internationale organisatie bij een geschil er, zoals de Oostenrijkse regering stelt, noodzakelijkerwijs toe leidt dat dit geschil buiten de werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012 valt.

66. Ik geef toe dat ik niet goed zie op grond van welke beginselen of verplichtingen geschillen waarbij internationale organisaties betrokken zijn, automatisch van de werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012 zouden moeten zijn uitgesloten, zoals die regering oppert. Met name komt het mij voor dat de mogelijkheid dat die verordening van toepassing is op dergelijke geschillen, onverlet laat dat de Unie op grond van artikel 3, lid 5, VEU verplicht is om bij de vaststelling van handelingen het internationaal recht in zijn geheel te eerbiedigen.(29)

67. Wat betreft een geschil tussen een internationale organisatie en privaatrechtelijke rechtspersonen – zoals het geschil waarvan sprake is in het hoofdgeding – ben ik namelijk van mening dat het enkele feit dat de nationale rechter zich internationaal bevoegd verklaart omdat verordening nr. 1215/2012 op een dergelijk geschil van toepassing is, geen afbreuk kan doen aan de bescherming van de immuniteit waarop de bij dat geschil betrokken internationale organisatie zich op grond van het internationaal recht beroept.

68. Daarentegen moet de nationale rechter, teneinde de eerbieding van de *immuniteit van jurisdictie* te waarborgen, weigeren om de bevoegdheid uit te oefenen die hij aan die verordening ontleent wanneer die immuniteit dat vereist.(30) Daarenboven moet hij na het onderzoek, ten gronde of op voorlopige basis, van het geschil weigeren om de internationale organisatie aan maatregelen van gedwongen tenuitvoerlegging te onderwerpen wanneer de *immuniteit van executie* van die organisatie dat gebiedt.(31)

69. Dienaangaande merk ik tevens op dat mijns inziens – zoals Supreme, de Nederlandse regering en de Commissie zowel in hun schriftelijke opmerkingen als ter terechtzitting hebben aangevoerd – de vraag of de door een internationale organisatie ingeroepen immuniteit al dan niet in de weg moet staan aan de uitoefening van rechtsmacht of aan het nemen van executiemaatregelen jegens die organisatie, niet aan de orde is bij de vaststelling van de bevoegdheid op grond van verordening nr. 1215/2012 en pas relevant is nadat de rechter zich internationaal bevoegd heeft verklaard.(32)

70. Deze vraag vereist immers dat de immuniteit van jurisdictie of executie van de internationale organisatie wordt afgebakend en dat de stellingen van de partijen dienaangaande op hun juistheid worden beoordeeld. Concreet betekent dit dat moet worden nagegaan of de gestelde immuniteit bestaat. Die vraag is dus een andere dan de vraag of het geschil betrekking heeft op burgerlijke of handelszaken en binnen de materiële werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012 valt, welke vraag vooraf moet worden beantwoord zonder dat de nationale rechter de zaak ten gronde hoeft te onderzoeken.(33)

71. In reactie op de punten van zorg van de Oostenrijkse regering komt het mij voor dat in de omstandigheden van het hoofdgeding de enkele toepassing van verordening nr. 1215/2012 er dus met name niet aan in de weg zou staan dat de Nederlandse rechterlijke instanties waarbij SHAPE haar vordering in kort geding heeft ingesteld, verbieden dat voorlopige of bewarende maatregelen worden genomen die in voorkomend geval afbreuk kunnen doen aan haar immuniteit van executie.

72. Gelet op de voorgaande overwegingen kom ik tot de slotsom dat de door een internationale organisatie op grond van het internationaal recht ingeroepen immuniteit niet automatisch in de weg staat aan de toepassing van verordening nr. 1215/2012. Om vast te stellen of een geschil waarbij een internationale organisatie betrokken is al dan niet binnen de materiële werkingssfeer van deze verordening valt, moet evenwel worden nagegaan of dat geschil onder een van de in artikel 1 van die verordening neergelegde uitzonderingen valt.

3. Mogelijkheid dat geschillen waarbij internationale organisaties betrokken zijn, onder de uitzondering betreffende een „handeling of nalaten in de uitoefening van het openbaar gezag" vallen

73. Ik herinner eraan dat verordening nr. 1215/2012 volgens artikel 1, lid 1, wordt toegepast in burgerlijke en handelszaken. Daarentegen heeft zij met name geen betrekking op „de aansprakelijkheid van de staat wegens een handeling of nalaten in de uitoefening van het openbaar gezag (acta jure imperii)".

74. Zoals de verwijzende rechter opmerkt, rijst de vraag of die uitzondering enkel van toepassing is op staten of ook betrekking kan hebben op een handeling of nalaten van internationale organisaties zoals SHAPE.

75. In dit verband acht ik het nuttig in herinnering te brengen dat het in de rechtspraak van het Hof ontwikkelde begrip „openbaar gezag" zich reeds in het kader van het Executieverdrag uitstrekte tot de gevallen waarin een internationale organisatie in de uitoefening van het openbaar gezag handelt.(34)

76. Tevens vestig ik er de aandacht op dat het begrip „openbaar gezag", zoals dat aanvankelijk in de rechtspraak is geformuleerd, niet enkel verwees naar het kader van de

„aansprakelijkheid van de staat”, zoals thans het geval is in artikel 1, lid 1, van verordening nr. 1215/2012, maar meer in het algemeen naar gevallen waarin „de overheid” in de uitoefening van het openbaar gezag handelt.(35)

77. In dit verband benadruk ik dat de toevoeging van de verwijzing naar de „aansprakelijkheid van de staat wegens een handeling of nalaten in de uitoefening van het openbaar gezag” aan artikel 1, lid 1, van die verordening - de enige wijziging die bij die verordening is aangebracht in de bewoordingen van artikel 1, lid 1, van verordening nr. 44/2001 - enkel tot doel had het begrip „burgerlijke en handelszaken” te verduidelijken.(36)

78. Bovendien wordt de opsomming in artikel 1, lid 1, van verordening nr. 1215/2012 voorafgegaan door de uitdrukking „met name”. Derhalve kan de verwijzing naar de „aansprakelijkheid van de staat” in die bepaling mijns inziens aldus worden opgevat dat zij op niet-uitputtende wijze illustreert welke soort gevallen kan worden gekenmerkt door de uitoefening van het openbaar gezag.(37)

79. In zoverre merk ik op dat overweging 10 van verordening nr. 1215/2012, waarin wordt gepreciseerd dat de wetgever „alle belangrijke burgerlijke en handelszaken […] met uitzondering van bepaalde duidelijk omschreven aangelegenheden” onder de werkingssfeer van die verordening heeft willen brengen, mij veeleer lijkt te verwijzen naar de uitzonderingen van artikel 1, lid 2, van die verordening dan naar de aangelegenheden die worden opgesomd in artikel 1, lid 1, ervan, die geen „burgerlijke en handelszaken” betreffen en dus hoe dan ook buiten de werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012 vallen.

80. Gelet op deze elementen ben ik van mening dat het in artikel 1, lid 1, van verordening nr. 1215/2012 gebezigde begrip „openbaar gezag” zich kan uitstrekken tot een handeling of nalaten van internationale organisaties. Wanneer dit het geval is, betreft een dergelijke handeling of een dergelijk nalaten geen „burgerlijke en handelszaken” en is die handeling of dat nalaten uitgesloten van de materiële werkingssfeer van die verordening.

81. In het vervolg van mijn analyse zal ik eerst uiteenzetten welke criteria in de rechtspraak van het Hof zijn geformuleerd om vast te stellen of een handeling of nalaten in de uitoefening van het openbaar gezag heeft plaatsgevonden. Vervolgens zal ik uiteenzetten waarom het mijns inziens voor de beoordeling of de uitzondering betreffende een „handeling of nalaten in de uitoefening van het openbaar gezag” van toepassing is, niet beslissend is op welke immuniteit een internationale organisatie als SHAPE zich beroept.

4. Rechtspraak van het Hof met betrekking tot het begrip „handeling of nalaten in de uitoefening van het openbaar gezag”

82. Ik herinner eraan dat de vraag of een handeling van de werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012 uitgesloten is, volgens vaste rechtspraak van het Hof moet worden beantwoord aan de hand van de elementen die kenmerkend zijn voor de aard van de tussen partijen bestaande rechtsbetrekkingen of van het voorwerp van het geschil.(38)

83. Zo heeft het Hof geoordeeld dat bepaalde geschillen tussen een overheidsinstantie en een particulier weliswaar binnen de werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012 kunnen vallen, maar dat dit anders is wanneer de overheidsinstantie handelt in de uitoefening van het openbaar gezag.(39) Immers, wanneer een van de partijen bij het geschil openbaar gezag uitoefent doordat zij gebruikmaakt van bevoegdheden die buiten het bestek vallen van de regels die gelden voor betrekkingen tussen particulieren, valt dat geschil niet onder het begrip „burgerlijke en handelszaken” in de zin van artikel 1, lid 1, van die verordening.(40)

84. Voor de vaststelling of dat het geval is, heeft het Hof geoordeeld dat moet worden uitgemaakt wat de rechtsbetrekking tussen de partijen bij het geschil is en dat moet worden onderzocht wat de grondslag en de wijze van instelling van de vordering is.(41) Gelet op de betreffende rechtspraak lijkt een cumulatief onderzoek van deze drie criteria - „rechtsbetrekking tussen de partijen”, „grondslag van de vordering” en „wijze van instelling van de vordering” - noodzakelijk. In sommige arresten wordt evenwel geen melding gemaakt van het criterium van de rechtsbetrekking tussen de partijen bij het geschil.(42) Bovendien heeft het Hof in andere arresten het criterium betreffende de rechtsgrondslag van de ingestelde vordering en dat van de rechtsbetrekking tussen de partijen als elkaar overlappende criteria behandeld.(43) Het komt mij dan ook voor dat het Hof geen systematisch onderscheid maakt tussen „de rechtsbetrekking tussen de partijen”, de „grondslag van de ingestelde vordering” en „het voorwerp van het geschil”.(44)

85. Los van de precieze motivering die het Hof in die arresten heeft gegeven, lijkt het beslissende criterium mij al met al het feit te zijn dat de vordering berust op een recht dat zijn grondslag vindt in een handeling van openbaar gezag of in een rechtsbetrekking die een uiting is van de uitoefening van openbaar gezag.(45)

86. Het Hof heeft namelijk geoordeeld dat „[h]et feit dat de beheerder bij het terugvorderen van […] kosten ageert op grond van een vorderingsrecht dat zijn *oorsprong* vindt in een overheidshandeling, volstaat om zijn actie, *ongeacht de aard van de procedure* die het nationale recht hem daartoe biedt, aan te merken als vallende buiten het toepassingsgebied van het Executieverdrag".(46)

87. Mijns inziens komt uit die rechtspraak tevens naar voren dat het criterium betreffende de wijze van instelling van de vordering niet in alle gevallen relevant is.(47)

88. Derhalve komt het mij voor dat het feit dat voor de rechtsvordering wordt gebruikgemaakt van de klassieke vormen van het privaatrecht, er niet aan in de weg kan staan dat die vordering van de werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012 wordt uitgesloten wanneer aan de hand van andere gegevens kan worden aangetoond dat de vordering berust op een recht dat zijn grondslag vindt in een handeling van openbaar gezag of in een rechtsbetrekking die een uiting is van de uitoefening van openbaar gezag.(48)

89. In dit verband lijkt het mij noodzakelijk te benadrukken dat het criterium betreffende de wijze van instelling van de vordering is ingevoerd bij het arrest Baten(49) en met name in de arresten Sapir(50), Sunico(51), Pula Parking(52) en Gradbeništvo Korana(53) is overgenomen - in de bijzondere context van geschillen waarin in het licht van andere kenmerken niet bleek dat de vordering gebaseerd was op een recht dat zijn grondslag vond in een handeling van openbaar gezag of in een rechtsbetrekking die een uiting was van de uitoefening van openbaar gezag - teneinde te voorkomen dat situaties waarin de overheidsinstantie een publiekrechtelijke handeling zou kunnen vaststellen die als zodanig uitvoerbaar is, waardoor die instantie zou kunnen beschikken over bevoegdheden die buiten het bestek van de regels van gemeen recht vallen, niettemin binnen de werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012 zouden vallen.

90. Gelet op het voorgaande kom ik tot de slotsom dat voor de vaststelling of een geschil van de werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012 moet worden uitgesloten omdat het een „handeling of nalaten in de uitoefening van het openbaar gezag" betreft, in het algemeen dient te worden onderzocht of de vordering gebaseerd is op een recht dat zijn grondslag vindt in een handeling van openbaar gezag of in een rechtsbetrekking die een uiting is van de uitoefening van openbaar gezag. In dit verband kan een aanwijzing met name worden gevormd door het feit dat de overheidsinstantie beschikt over de mogelijkheid om een publiekrechtelijke handeling vast te stellen die als zodanig uitvoerbaar is, waardoor die instantie zich in een rechtspositie bevindt die een uitzondering vormt op de regels van gemeen recht inzake de wijze waarop de vordering wordt ingesteld. Dat voor de vordering een gewoon beroep in rechte is ingesteld, is daarentegen niet beslissend.

5. Invloed van de immuniteit van internationale organisaties op het begrip „handeling of nalaten in de uitoefening van het openbaar gezag"

91. In dit stadium van de analyse acht ik het nuttig om in te gaan op de door de Griekse regering en SHAPE aangevoerde argumenten dat de immuniteit van jurisdictie of executie van internationale organisaties een van de voorrechten is die een uitzondering vormt op de gewone regels die van toepassing zijn op de betrekkingen tussen privaatrechtelijke personen, en dat die immuniteit die organisaties onmiskenbaar in een dominante positie plaatst ten opzichte van hun contractpartijen. Een geschil als het geschil dat in het hoofdgeding aan de orde is, waarin een internationale organisatie zich op haar immuniteit van jurisdictie of executie beroept, valt volgens hen dan ook onder de uitzondering betreffende de „uitoefening van het openbaar gezag".

92. In dit verband breng ik in herinnering dat, zoals blijkt uit punt 90 hierboven, het antwoord op de vraag of een overheidsinstantie zich in een rechtspositie bevindt die een uitzondering vormt op de regels van gemeen recht inzake de wijze van instelling van de vordering, afhangt van de mogelijkheid waarover die instantie beschikt om een publiekrechtelijke handeling vast te stellen die als zodanig uitvoerbaar is. Met andere woorden, onderzocht dient te worden of de betrokken overheidsinstantie beschikt over bevoegdheden op grond waarvan zij, buiten de normale rechtswegen om, dwingende besluiten jegens particulieren kan vaststellen.

93. Noch de immuniteit van executie noch de immuniteit van jurisdictie heeft echter tot doel dergelijke bevoegdheden te verlenen. Zoals ik in punt 68 van deze conclusie heb opgemerkt, vereist de immuniteit van jurisdictie immers enkel dat de nationale rechter weigert de bevoegdheid uit te oefenen die hij aan verordening nr. 1215/2012 of aan andere instrumenten ontleent. Concreter en plastischer uitgedrukt dient die immuniteit voor de begunstigde ervan als een „schild" dat moet voorkomen dat hij voor de rechter wordt gedaagd, maar zij verleent hem geen enkele eigen beslissingsbevoegdheid. Hetzelfde geldt voor de immuniteit van executie, die enkel vereist dat de rechter weigert om de begunstigde van die immuniteit te onderwerpen aan maatregelen van gedwongen tenuitvoerlegging.

94. Als ik mij niet vergis, betekent het feit dat een van de partijen bij het geschil zich op

immuniteit van jurisdictie of executie beroept dan ook niet dat de rechtsbetrekking tussen hen noodzakelijkerwijs een uiting is van de uitoefening van openbaar gezag. In de omstandigheden van het hoofdgeding kan uit het enkele feit dat SHAPE zich voor de Nederlandse rechter beroept op immuniteit van jurisdictie of executie, niet worden afgeleid dat de contractuele verplichtingen tussen haar en Supreme niet vrijelijk zijn overeengekomen en dat zij worden gekenmerkt door de uitoefening van eenzijdige beslissingsbevoegdheid(54) of buitensporige bevoegdheden(55).

95. Derhalve deel ik niet het standpunt van de Griekse regering en SHAPE. Dat een internationale organisatie zich op immuniteit beroept, betekent mijns inziens op zichzelf beschouwd niet dat zij beschikt over bevoegdheden die buiten het bestek vallen van de regels die gelden voor betrekkingen tussen particulieren.

96. Daarbij komt dat, gesteld al dat de door een staat ingeroepen immuniteit erop zou kunnen wijzen dat deze staat heeft gehandeld in de uitoefening van het openbaar gezag(56), dit hoe dan ook niet geldt voor een internationale organisatie die zich op haar immuniteit van jurisdictie of executie beroept. Aangezien deze immuniteiten niet beperkt zijn tot acta jure imperii, zijn zij mijns inziens volstrekt irrelevant voor de vraag of die organisatie al dan niet heeft gehandeld in de uitoefening van het openbaar gezag.

E. Valt een vordering zoals die in het hoofdgeding binnen de werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012?

97. Ik herinner eraan dat, zoals ik in punt 90 van deze conclusie heb opgemerkt, voor de vaststelling of een geschil van de werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012 moet worden uitgesloten omdat het een „handeling of nalaten in de uitoefening van het openbaar gezag" betreft, dient te worden nagegaan of de vordering gebaseerd is op een recht dat zijn grondslag vindt in een handeling van openbaar gezag of in een rechtsbetrekking die een uiting is van de uitoefening van openbaar gezag. Daarnaast is – zoals ik in punt 47 van deze conclusie heb gepreciseerd – de toepasselijkheid van die verordening op een vordering die betrekking heeft op „voorlopige of bewarende maatregelen", afhankelijk van de aard van de rechten ter waarborging waarvan die maatregelen zijn bedoeld.

98. Gelet op die beide criteria samen moet in de omstandigheden van het hoofdgeding worden nagegaan of het conservatoire derdenbeslag dat het voorwerp is van de vordering in kort geding van SHAPE, ertoe strekte om een recht te waarborgen dat zijn grondslag vindt in een handeling van openbaar gezag of in een rechtsbetrekking die een uiting is van de uitoefening van openbaar gezag.

99. In dit verband breng ik in herinnering dat de verwijzende rechter zelf heeft aangegeven dat het conservatoire derdenbeslag in kwestie tot doel had het - contractuele - vorderingsrecht te waarborgen dat Supreme stelt te ontlenen aan de met SHAPE gesloten BOA's.

100. Tenzij wordt aangetoond dat de litigieuze contractuele bedingen voortvloeien uit de uitoefening van bevoegdheden die buiten het bestek vallen van de regels die gelden voor betrekkingen tussen particulieren, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan, ben ik van mening dat die contractuele betrekking niet wordt gekenmerkt door een uiting van openbaar gezag.

101. Supreme erkent immers zelf dat de verplichtingen tussen de partijen vrijelijk zijn overeengekomen. Bovendien is tussen partijen niet in geschil dat de BOA's overeenkomsten zijn die tegen marktvoorwaarden zijn gesloten na een aanbestedingsprocedure.

102. Aan deze bevindingen wordt mijns inziens niet afgedaan door het feit dat de brandstoffen die Supreme op grond van die overeenkomsten aan SHAPE heeft geleverd, bestemd waren voor een door de NAVO geleide militaire operatie voor de handhaving van de vrede en veiligheid in Afghanistan.

103. Zoals de Commissie terecht stelt, heeft het uiteindelijke gebruik van de geleverde brandstoffen door SHAPE geen invloed op de contractuele rechtsbetrekking tussen partijen. Op basis van deze achtergrondinformatie kan de context worden begrepen waarin deze betrekking tot stand is gekomen, maar op zichzelf beschouwd wettigt die informatie niet de gevolgtrekking dat die betrekking wordt gekenmerkt door de uitoefening van bevoegdheden die buiten het bestek vallen van de regels die gelden voor betrekkingen tussen particulieren.

104. Gelet op het bovenstaande ben ik van mening dat een vordering in kort geding zoals die van SHAPE, die ertoe strekt dat een conservatoir derdenbeslag wordt opgeheven, moet worden geacht betrekking te hebben op „burgerlijke en handelszaken" in de zin van artikel 1, lid 1, van verordening nr. 1215/2012, voor zover dat derdenbeslag bedoeld was ter waarborging van een recht dat zijn grondslag vindt in een contractuele rechtsbetrekking die

geen uiting is van de uitoefening van openbaar gezag, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan.

V. Conclusie

105. Gelet op een en ander geef ik het Hof in overweging de eerste prejudiciële vraag van de Hoge Raad der Nederlanden te beantwoorden als volgt:

„1) Artikel 1, lid 1, van verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken moet aldus worden uitgelegd dat het antwoord op de vraag of een tot opheffing van een conservatoir derdenbeslag strekkende vordering in kort geding onder het begrip ‚burgerlijke en handelszaken' in de zin van bovengenoemde bepaling valt, afhangt van de aard van het recht dat met dat derdenbeslag moet worden gewaarborgd en van de vraag of dit recht zijn grondslag vindt in een handeling van openbaar gezag of in een rechtsbetrekking die een uiting is van openbaar gezag, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan in het licht van de in die bepaling neergelegde uitzondering die betrekking heeft op een ‚handeling of nalaten in de uitoefening van het openbaar gezag'.

2) Dat de betrokken internationale organisatie zich beroept op een immuniteit die zij aan het internationaal recht stelt te ontlenen, is voor die analyse niet beslissend en staat er niet aan in de weg dat de nationale rechter zich op grond van verordening nr. 1215/2012 internationaal bevoegd verklaart."

---

1 Oorspronkelijke taal: Frans.

---

2 Verordening van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 (PB 2012, L 351, blz. 1).

---

3 In herinnering dient te worden gebracht dat artikel 24, punt 5, van verordening nr. 1215/2012 in wezen bepaalt dat voor de tenuitvoerlegging van beslissingen de gerechten van de lidstaat van de plaats van tenuitvoerlegging bij uitsluiting bevoegd zijn, ongeacht de woonplaats van de partijen.

---

4 De tekst is toegankelijk op het volgende internetadres: https://wetten.overheid.nl/BWBV0005255/1954-07-22

---

5 Verdrag betreffende de territoriale rechterlijke bevoegdheid, betreffende het faillissement en betreffende het gezag en de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, van scheidsrechterlijke uitspraken en van authentieke akten, ondertekend te Brussel op 28 maart 1925 (Stb. 1929, 405).

---

6 Zie in die zin arresten van 22 mei 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, punt 32), en 27 juni 2018, Altiner en Ravn (C-230/17, EU:C:2018:497, punt 22 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

---

7 Zie in die zin arresten van 12 maart 1998, Djabali (C-314/96, EU:C:1998:104, punten 20 en 21), en 20 januari 2005, García Blanco (C-225/02, EU:C:2005:34, punten 29-31).

---

8 Zie in die zin arresten van 26 maart 1992, Reichert en Kockler (C-261/90, EU:C:1992:149, punt 34), en 28 april 2005, St. Paul Dairy (C-104/03, EU:C:2005:255, punt 13). Ik benadruk dat verordening nr. 1215/2012, zoals blijkt uit haar totstandkomingsgeschiedenis, met name tot doel had duidelijkheid te scheppen over de voorwaarden voor het verkeer van voorlopige en bewarende maatregelen in de Unie (zie ook overweging 33 van die verordening). Niets wijst er daarentegen op dat de Uniewetgever de in de rechtspraak van het Hof geformuleerde definitie van het begrip „voorlopige en bewarende maatregelen" zou hebben willen wijzigen. Dienaangaande merk ik op dat overweging 25 van die verordening weliswaar enkele voorbeelden geeft van gevallen waartoe dat begrip zich uitstrekt, maar dat begrip niet nauwkeurig definieert.

9 In zoverre breng ik in herinnering dat in artikel 705, lid 1, WBR is bepaald dat „[d]e voorzieningenrechter die verlof tot het beslag heeft gegeven […], rechtdoende in kort geding, het beslag op vordering van elke belanghebbende [kan] opheffen, onverminderd de bevoegdheid van de gewone rechter". Derhalve komt het mij voor dat een procedure zoals die van SHAPE, die op grond van die bepaling is ingesteld, niet alleen rechtstreeks voortvloeit uit de procedure waarbij verlof tot het leggen van conservatoir derdenbeslag is verleend, maar dat zij tevens moet worden beschouwd als een procedure die nauw met laatstgenoemde procedure samenhangt. Mijns inziens hebben beide soorten procedures dezelfde „voorlopige en bewarende maatregelen" tot voorwerp: de ene procedure strekt ertoe dat verlof wordt verleend voor het leggen van conservatoir derdenbeslag, terwijl de andere procedure ertoe strekt dat dit beslag wordt opgeheven en dat een verbod wordt opgelegd om opnieuw, op dezelfde feitelijke gronden, beslag te leggen.

10 Volledigheidshalve verduidelijk ik dat Supreme in haar schriftelijke opmerkingen in herinnering brengt dat verordening nr. 1215/2012 van toepassing is op een vordering die betrekking heeft op voorlopige en bewarende maatregelen indien die maatregelen tot doel hebben rechten te waarborgen die binnen de materiële werkingssfeer van die verordening vallen. Volgens haar volgt hieruit dat beslissend is of de bodemprocedure zelf onder het begrip „burgerlijke en handelszaken" in de zin van artikel 1, lid 1, van verordening nr. 1215/2012 valt.

11 Verdrag van Brussel van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 1972, L 299, blz. 32; hierna: „Executieverdrag"). Dienaangaande preciseer ik dat de uitlegging die het Hof aan de bepalingen van dat Verdrag heeft gegeven, volgens de rechtspraak ook geldt voor de bepalingen van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 2001, L 12, blz. 1) wanneer bepalingen als gelijkwaardig kunnen worden beschouwd (zie arrest van 18 oktober 2011, Realchemie Nederland, C-406/09, EU:C:2011:668, punt 38 en aldaar aangehaalde rechtspraak). Dit is het geval bij artikel 1, lid 1, van die verordening en artikel 1, eerste alinea, van dat Verdrag. Ook artikel 1, lid 1, van die verordening en artikel 1, lid 1, van verordening nr. 1215/2012 kunnen worden geacht gelijkwaardig te zijn (zie arrest van 15 november 2018, Kuhn, C-308/17, EU:C:2018:911, punten 31 en 32 en aldaar aangehaalde rechtspraak). Bijgevolg zal ik in het vervolg van deze conclusie enkel verwijzen naar verordening nr. 1215/2012, waarbij ik de rechtspraak zal aanhalen die op de oudere regelgeving betrekking heeft.

12 Zie arrest van 27 maart 1979, de Cavel (143/78, EU:C:1979:83, punt 8).

13 Zie met name arresten van 26 maart 1992, Reichert en Kockler (C-261/90, EU:C:1992:149, punt 32); 17 november 1998, Van Uden (C-391/95, EU:C:1998:543, punt 33), en 18 oktober 2011, Realchemie Nederland (C-406/09, EU:C:2011:668, punt 40).

14 Zie arrest van 6 maart 1980, de Cavel (120/79, EU:C:1980:70, punten 8 en 9).

15 Arrest van 6 maart 1980, de Cavel (120/79, EU:C:1980:70).

16 Arrest van 27 maart 1979, de Cavel (143/78, EU:C:1979:83). Ik herinner eraan dat verordening nr. 1215/2012 op grond van artikel 1, lid 2, onder a), niet van toepassing is op onder meer de staat en de bevoegdheid van natuurlijke personen alsook het huwelijksvermogensrecht.

17 Zie arrest van 6 maart 1980, de Cavel (120/79, EU:C:1980:70, punten 11 en 12).

18 Arrest van 17 november 1998, Van Uden (C-391/95, EU:C:1998:543). Ik preciseer dat advocaat-generaal Léger in zijn conclusie in die zaak (EU:C:1997:288, punt 62) heeft opgemerkt dat het voorwerp van het verzoek om een voorlopige maatregel bij de voorzieningenrechter geenszins de materie van arbitrage betrof en het veeleer ging om een vordering tot nakoming van een verbintenis uit overeenkomst, in die zin dat het verzoek „[zijn] grondslag [vond] in de niet-nakoming van een contractuele verplichting". Voorts herinner ik eraan dat arbitrage op grond van artikel 1, lid 2, onder d), van verordening nr. 1215/2012 uitgesloten is van de werkingssfeer van die verordening.

19 Voor zover ik weet, is het enige arrest waarin het Hof expliciet van die algemene tendens is afgeweken, het arrest van 31 maart 1982, W. (25/81, EU:C:1982:116, punt 8), waarin het heeft benadrukt dat een verzoek om voorlopige maatregelen dat strekt tot afgifte van een document, teneinde te voorkomen dat de daarin voorkomende verklaringen als bewijs worden gebruikt in een geding over het beheer door de man van het vermogen van de vrouw, wegens de *accessoire aard* ervan moest worden geacht samen te hangen met het huwelijksgoederenrecht in de zin van het Executieverdrag.

---

20 Ten aanzien van de meer algemene vraag of volgens de bepalingen van het Executieverdrag het lot van nevenvorderingen, wat de werkingssfeer van dat Verdrag betreft, verbonden is met dat van de hoofdvorderingen, merk ik op dat advocaat-generaal Warner in zijn conclusie in de zaak de Cavel I (de Cavel, 143/78, niet gepubliceerd, EU:C:1979:50) met name heeft verwezen naar artikel 5, lid 4, van het Executieverdrag (thans artikel 7, punt 3, van verordening nr. 1215/2012), op grond waarvan de rechter in strafzaken bevoegd was om kennis te nemen van vorderingen tot schadevergoeding of teruggave die voortvloeiden uit het strafbaar feit dat tot het geding had geleid. Hij heeft daarbij aangegeven dat het ging om een geval waarin dat Verdrag „met zoveel woorden op een nevenprocedure van toepassing [was] verklaard, ook al [viel] de hoofdprocedure er kennelijk buiten".

---

21 Zie in die zin arrest van 28 april 2005, St. Paul Dairy (C-104/03, EU:C:2005:255, punt 10 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

---

22 Zie arrest van 19 juli 2012 (C-154/11, EU:C:2012:491, punten 54 en 55).

---

23 Zie conclusie van advocaat-generaal Szpunar in de zaak Rina (C-641/18, EU:C:2020:3, punten 35-38). Het arrest in die zaak is nog niet gewezen. Zie ook Lalive, J.-F., „L'immunité de juridiction des États et des organisations internationales", R.C.A.D.I, deel 84, 1953-III, blz. 215.

---

24 Zie met name Fox, H., en Webb, P., *The Law of State Immunity*, Oxford University Press, Oxford, 2013, blz. 509 e.v.

---

25 Zie Fox, H., en Webb, P., op. cit., blz. 570 e.v. Volgens sommige auteurs zou het onderscheid tussen jure imperii en jure gestionis verrichte handelingen moeten worden uitgebreid tot internationale organisaties. De nationale rechtspraak zou daarover evenwel geen uitsluitsel geven [zie met name Gaillard, E., en Pingel-Lenuzza, I., „International organisations and immunity from jurisdiction: to restrict or to bypass", I.C.L.Q, deel (51)1, 2002, blz. 9].

---

26 Zie arrest van 19 juli 2012, Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:491, punt 54). Volgens dat beginsel kan geen enkele soevereine staat een andere soevereine staat aan zijn rechtsmacht onderwerpen.

---

27 Zie Dominicé, C., „L'immunité de juridiction et d'exécution des organisations internationales", R.C.A.D.I, deel 187, 1984-IV, blz. 163.

---

28 Zie El Sawah, S., „Chapitre 3 - Les immunités des organisations internationales", *Les immunités des États et des organisations internationales*, Brussel, Éd. Larcier, 2011, blz. 210-211. Zie ook Fox, H., en Webb, P., op. cit., blz. 571 e.v., en Blokker, N., „International Organizations: the Untouchables?", *International Organizations Law Review*, deel 10, 2013, blz. 260. Dienaangaande vestig ik er de aandacht op dat het Europees Hof voor de Rechten van de Mens reeds de gelegenheid heeft gehad om te preciseren dat „de toekenning van voorrechten en immuniteiten aan internationale organisaties onmisbaar is voor de goede werking van deze organisaties" (Zie EHRM, 18 februari 1999, Waite en Kennedy tegen Duitsland, CE:ECHR:1999:0218JUD002608394, § 63).

---

29 Zie arrest van 21 december 2011, Air Transport Association of America e.a. (C-366/10, EU:C:2011:864, punt 101 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

---

30 Terloops vestig ik er de aandacht op dat dit de benadering is die het gerechtshof 's-Hertogenbosch heeft gevolgd in zijn arrest van 10 december 2019, dat betrekking had op

de bodemprocedure. Die rechter heeft eerst opgemerkt dat het feit dat SHAPE en JFCB zich hadden beroepen op immuniteit van jurisdictie, op zichzelf beschouwd niet de gevolgtrekking wettigde dat zij de bevoegdheid van de Nederlandse rechterlijke instanties, waaronder die op grond van verordening nr. 1215/2012, ter discussie hadden willen stellen (punt 6.5.3.4). Vervolgens heeft die rechter, zoals reeds is opgemerkt in punt 33 van deze conclusie, aangegeven dat die immuniteit als absoluut moest worden beschouwd voor zover zij verband hield met de uitoefening van officiële functies (punt 6.7.9.1).

---

31 Advocaat-generaal Mengozzi heeft in zijn conclusie in de zaak Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:309, punt 28) benadrukt dat de immuniteit van executie juist tot doel heeft uit te sluiten dat op basis van een vonnis ten aanzien van de betrokken partij enige dwangmaatregel van administratieve of gerechtelijke aard wordt toegepast.

---

32 Zie naar analogie, wat betreft het inroepen van immuniteit van jurisdictie door staten, de conclusie van advocaat-generaal Szpunar in de zaak Rina (C-641/18, EU:C:2020:3, punt 42), waarin hij heeft aangegeven dat de vraag of verordening nr. 44/2001 ratione materiae van toepassing kan zijn op een geschil waarin een staat zich beroept op de immuniteit van jurisdictie, a priori een andere is dan de vraag of de rechter de aan die verordening ontleende bevoegdheid met betrekking tot dat geschil kan uitoefenen dan wel of de immuniteit daaraan in de weg staat.

---

33 Zie arrest van 28 januari 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, punt 61 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

---

34 Zie arrest van 14 oktober 1976, LTU (29/76, EU:C:1976:137), waarin het Hof heeft overwogen dat het Executieverdrag niet van toepassing was op een geschil inzake de invordering van bijdragen die een particulier verschuldigd was aan een publiekrechtelijk internationaal orgaan (te weten Eurocontrol, de Europese Organisatie voor de veiligheid van de luchtvaart).

---

35 Zie met name arresten van 14 oktober 1976, LTU (29/76, EU:C:1976:137, punt 4), en 12 september 2013, Sunico e.a. (C-49/12, EU:C:2013:545, punt 34 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

---

36 Zie in die zin Rogerson, P., „Article 1er", *Brussels I bis Regulation*, onder de verantwoordelijkheid van Magnus, U., en Mankowski, P., Otto Schmidt, Keulen, 2016, blz. 63, punt 13. In dit verband preciseer ik dat artikel 1, lid 1, van verordening nr. 44/2001 enkel bepaalde dat deze verordening met name geen betrekking had op „fiscale zaken, douanezaken of administratiefrechtelijke zaken". De uitzondering betreffende de uitoefening van het openbaar gezag bestond dus tot aan de inwerkingtreding van verordening nr. 1215/2012 enkel in de rechtspraak van het Hof.

---

37 Zo kan het voorkomen dat een staat zijn bevoegdheden van openbaar gezag delegeert aan publieke of privaatrechtelijke instanties.

---

38 Zie met name arresten van 14 oktober 1976, LTU (29/76, EU:C:1976:137, punt 4), en 14 november 2002, Baten (C-271/00, EU:C:2002:656, punt 29).

---

39 Zie met name arresten van 14 oktober 1976, LTU (29/76, EU:C:1976:137, punt 4), en 11 april 2013, Sapir e.a. (C-645/11, EU:C:2013:228, punt 33 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

---

40 Zie met name arresten van 21 april 1993, Sonntag (C-172/91, EU:C:1993:144, punt 22), en 28 februari 2019, Gradbeništvo Korana (C-579/17, EU:C:2019:162, punt 49).

---

41 Zie met name arresten van 15 mei 2003, Préservatrice foncière TIARD (C-266/01, EU:C:2003:282, punt 23 en aldaar aangehaalde rechtspraak), en 28 februari 2019, Gradbeništvo Korana (C-579/17, EU:C:2019:162, punt 48 en aldaar aangehaalde rechtspraak). Ik preciseer dat advocaat-generaal Kokott in haar conclusie in de zaak flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2046, punt 23) heeft opgemerkt dat „eerst naar de kenmerkende aspecten van de tussen de partijen in het hoofdgeding bestaande rechtsbetrekkingen […] en vervolgens – ter bepaling van het voorwerp van het hoofdgeding

[…] – naar de aan de betrokken vordering ten grondslag liggende feiten [moet] worden gekeken en […] de grondslag en de wijze van instellen van de vordering [moeten] worden onderzocht". Aldus heeft zij duidelijk gemaakt dat het criterium betreffende de grondslag en de wijze van instelling van de vordering enkel tot doel heeft te verduidelijken welke gegevens in aanmerking moeten worden genomen om het „voorwerp van het geschil" te bepalen.

---

42 Dat is het geval in het arrest van 14 november 2002, Baten (C-271/00, EU:C:2002:656, punt 37), waarin het Hof heeft overwogen dat tot „burgerlijke en handelszaken" de vordering tot verhaal behoorde waarmee „een overheidsorgaan op een particulier verhaal zoekt voor de bedragen die het uit hoofde van sociale bijstand […] heeft uitgekeerd *voor zover* de grondslag en de wijze van instellen van deze vordering worden beheerst door de regels van het gemene recht" (cursivering van mij). Ik merk op dat het Hof ook in het arrest van 11 april 2013, Sapir e.a. (C-645/11, EU:C:2013:228, punten 34-38), niet heeft verwezen naar de rechtsbetrekking tussen de partijen bij het geschil en enkel de grondslag en de wijze van instelling van de vordering heeft onderzocht.

---

43 Zie arrest van 12 september 2013, Sunico e.a. (C-49/12, EU:C:2013:545, punten 37-40), waarin het Hof na een uiteenzetting van de feitelijke en juridische grondslag van de vordering heeft vastgesteld dat met name uit de ter zake opgesomde gegevens bleek dat er bij de rechtsbetrekking tussen de partijen geen sprake was van de uitoefening van bevoegdheden van openbaar gezag. Het komt mij voor dat een soortgelijke benadering is gevolgd in het arrest van 9 maart 2017, Pula Parking (C-551/15, EU:C:2017:193, punten 35-38).

---

44 Dienaangaande merk ik op dat er ook vóór het verschijnen van de criteria betreffende de grondslag en de wijze van instelling van de vordering niet altijd een strikt onderscheid werd gemaakt tussen „voorwerp van het geschil" en „rechtsbetrekking tussen partijen". Zo heeft het Hof die twee criteria in het arrest van 1 oktober 2002, Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, punt 30), in wezen samengevoegd en geoordeeld dat het geschil geen *verband* hield met de uitoefening van openbaar gezag, aangezien de voor de verwijzende rechter aanhangige vordering tot doel had *privaatrechtelijke betrekkingen* door de rechter te laten toetsen. Daarentegen heeft het Hof in het arrest van 28 juli 2016, Siemens Aktiengesellschaft Österreich (C-102/15, EU:C:2016:607, punt 31), benadrukt dat, om vast te stellen of een materie binnen de werkingssfeer van verordening nr. 44/2001 viel, „de factoren die kenmerkend [waren] voor de aard van de tussen de procespartijen bestaande rechtsbetrekkingen *en* voor het voorwerp van het geschil" moesten worden onderzocht, wat er op lijkt te wijzen dat de criteria betreffende de rechtsbetrekking en het voorwerp van het geschil cumulatief moeten worden toegepast (cursivering van mij).

---

45 Zie in die zin de conclusie van advocaat-generaal Bot in de zaak Kuhn (C-308/17, EU:C:2018:528, punt 61).

---

46 Zie arrest van 16 december 1980, Rüffer (814/79, EU:C:1980:291, punt 15). Cursivering van mij. Advocaat-generaal Wahl heeft in zijn conclusie in de zaak Siemens Aktiengesellschaft Österreich (C-102/15, EU:C:2016:225, punt 38) opgemerkt dat de in het arrest Rüffer gevolgde redenering nog steeds geldig was. Het Hof heeft die redenering overgenomen in het arrest van 28 juli 2016, Siemens Aktiengesellschaft Österreich (C-102/15, EU:C:2016:607, punt 40).

---

47 Zie met name arresten van 16 december 1980, Rüffer (814/79, EU:C:1980:291, punt 15), en 15 februari 2007, Lechouritou e.a. (C-292/05, EU:C:2007:102, punt 41). In laatstgenoemd arrest heeft het Hof geoordeeld dat geen enkele relevantie toekomt aan het feit dat de bij de verwijzende rechter ingestelde vordering een civielrechtelijk karakter heeft, voor zover de handelingen waarvan wordt gesteld dat zij de schade hebben veroorzaakt, moeten worden geacht voort te vloeien uit de uitoefening van openbaar gezag door de betrokken staat.

---

48 Zie in die zin de conclusie van advocaat-generaal Bot in de gevoegde zaken Fahnenbrock e.a. (C-226/13, C-245/13, C-247/13 en C-578/13, EU:C:2014:2424, punt 57).

---

49 Arrest van 14 november 2002 (C-271/00, EU:C:2002:656, punt 31).

---

50 Arrest van 11 april 2013 (C-645/11, EU:C:2013:228, punt 34).

51 Arrest van 12 september 2013 (C-49/12, EU:C:2013:545, punt 35).

52 Arrest van 9 maart 2017 (C-551/15, EU:C:2017:193, punten 35-37).

53 Arrest van 28 februari 2019 (C-579/17, EU:C:2019:162, punten 55-61).

54 Zie arresten van 14 oktober 1976, LTU (29/76, EU:C:1976:137, punt 4), en 15 februari 2007, Lechouritou e.a. (C-292/05, EU:C:2007:102, punt 37).

55 Zie arrest van 15 mei 2003, Préservatrice foncière TIARD (C-266/01, EU:C:2003:282, punt 30).

56 In dit verband verwijs ik naar de punten 60 en 61 van deze conclusie. Ik merk op dat het onderscheid dat in het internationaal gewoonterecht wordt gemaakt tussen acta jure imperii en acta jure gestionis, volgens sommige auteurs allesbehalve vanzelfsprekend is (zie met name Yang, X., *State Immunity in International Law*, Cambridge Studies in International and Comparative Law, Cambridge University Press, 2012, blz. 60). Ook advocaat-generaal Mengozzi heeft in zijn conclusie in de zaak Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:309, punt 23) geconstateerd dat er niet echt van één theorie over relatieve immuniteit kan worden gesproken en dat de nationale benaderingswijzen nog steeds zeer uiteenlopen, waarbij „soms de aard van de verrichte werkzaamheden, soms het doel van die werkzaamheden en soms de aard van de overeenkomst" doorslaggevend wordt geacht, of waarbij voor de opheffing van immuniteit zelfs als voorwaarde wordt gesteld dat aan al deze criteria wordt voldaan.